Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, …ДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

№ 165 (16388) | 1983 оной июлиин 19, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ БА АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛАЙ АША ТУҺАДА

КОПЕНГАГЕН. (ТАСС). Буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые болюулхын, термоядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын, буу зэбсэг бүгэдэ нинтэрээ хурахын ба эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй уряа доро Даниин Силкеборг хотодо—Ютландиин түбтэ «Эб найрамдалай түлөө уулзалга-83» үнгэргэгдэнэ. Даниин, Норвегиин, Финляндиин, Швециин эб найрамдалай тала баригшадай хүдэлөөнэй эдэбхитэй тэрээндэ хабаадана.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповто, США-гай Президент Р. Рейгандэ ба хойто Европын оронуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ уулзалгые эмхидхэгшэд бэшэг эльгээжэ, эб найрамдал хангаха ба шахардуу байдалые һуларуулха хэрэгтэ түһа нэмэри хайшан гэжэ оруулхаар хараалнаб гэжэ асуулан байгаа.

Уулзалгада хабаадагшадай нэрээр Ю. В. Андроповой харюу ороо. Тэрээн доторнь, тобшолон хэлэбэл, ингэжэ хэлэгдэнэ: американ шэнэ ядерна ракетэнүүдые Европодо тараан тодхохо гэһэн США-гай ба НАТО-гай һанаашалгануудта уламжалан таанадай һанаагаа зобожо байһые сум хубаалдаад байнаб. Энэнь манай түби дээрэхи, мүн бүхы бүмбэрсэг дэлхэй дээрэхи амгалан тайбан байдалда улам ехэ аюул тохёолдуулха болоно бшуу.

Танай уулзалгын уряа лозунгнуудые Советскэ Союз нэгэн һанаалтайгаар дэмжэнэ. Тэдэнэр олон түмэн хүнүүдэй хүсэлэй оролдолгонуудые харуулна бшуу. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлдэ хубитаяа оруулха гэһэн эрмэлзэлэй халуунаар амаршалнаб.

Эб найрамдал аршалан хамгаалхын ба арадуудай аюулгүй байдалые хангахын, амгалан тайбан байдалда ажаһууха, зохёохы байдалые хамгаалхын тула Советскэ Союз боломоор бүхы юумэ хэдэг гэжэ. Манай гадаадын бүхы политика мүнөөдэрэй энэ шухала зорилго түйлалгада зорюулагдана. Ядерна зэбсэг хэрэглэхэ талаар урдаа түрүүлжэ хэрэглэхэгүй гэһэн бүрүүшээлгэ абаһан.

Манай түбиин хойто зүгые ядерна буу зэбсэггүй зоно болгохо һаа, Европые ядерна зэбсэгһээ сүлөөлхэ абарха зам дээрэ шухала алхам хэгдэхэ бэлэй. Советскэ Союз энэ бодолые дэмжэнэ гэжэ харюу дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ.

«Эб найрамдалай түлөө уулзалга-83-да» хабаадагшадта совет хүтэлбэрилэгшэдэй эльгээһэн хандалгые хойто оронуудай түлөөлэгшэд зоригтолтойгоор хүлеэн абаа гээд энэ хуралдаае эмхидхэгшэдэй нэгэн датчанин Х. Бентсен мэдүүлээ. Американ шэнэ ядерна ракетэнүүдые Европодо тараан тодхолбол, манай түби дээрэхи, мүн бүхы бүмбэрсэг дэлхэй дээрэхи амгалан тайбан байдалда улам ехэ аюул тохёолдуулагдаха гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэдэй бодол хубаалдана гэжэ тэрэ хэлээ. Эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай түлөө хүдэлөөнэй эрхим хүсэн гэжэ Советскэ Союз дахин батадхаба. Европын хойто зүгые ядерна буу зэбсэггүй зоно болгохо гэһэн Советскэ Союзай хараа бодолые эб найрамдалай хүсэдэг хүнүүд амаршална. Европые ядерна зэбсэгһээ абарха замда шухала шата болохо һэн.

Президент Рейган уулзалгада хабаадагшадай бэшэгтэ мүнөөдэр болотор харюу огоогүй гэжэ Х. Бентсен тэмдэглээ. Советскэ Союзай бүтэмжэтэй хараа бодол баримталдаг байхада, Вашингтоной засаг захиргаан эб найрамдалай болон аюулгүй байдалай асуудалнуудые шиидхэлгэһээ холо зайлажа байна гэжэ тэрэ хэлээ.

«Баруун Европодо дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ шэнэ ядерна ракетэнүүдые тараан тодхуулхагүй!» гэһэн уряа Силкеборг хотодо болоно байһан уулзалгын гол уряа болоно. Энэ хуралдаанай программа олон янзын ба удха түгэс юм. Семинарнууд, политикын талаар хөөрэлдөөнүүд, тематическэ үдэшэнүүд, мэргэжэлтэ ба һайн дуратанай коллективүүдэй, дайн дажар буруушааһан дуунуудые гүйсэдхэгшэдэй концертнууд үнгэргэгдэхээр хараалагдана. Хойто оронуудай дайн сэрэг буруушааһан эмхинүүд «Эб найрамдалай түлөө уулзалга-83-ые» эмхидхээ юм.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛАЙ ҮДЭР

…АЙ БҮТЭЭСЭ …ШЭЛҮҮЛХЭ

…дхэлгын …дойнгоо …йн ша- …ка аба- …й райо- совхозой …элэдхэл … томод- …гэс бэл- электро- бүхэндэ …гэгдэжэ да үдэр бүхэндэ нормоёо үлүүлжэ шалгарагшад улам олошорно. Жэшээлбэл, дүршэлтэй хайшалагшад Алексей Дамбаев, Сэндэмэ Янжиева гэгшэд олон хониной нооһо хайшалжа эрхимлэнэ.

«Сагаан алта» суглуулха хүдэлмэрээ богони болзорто үнгэргэхын тула, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын тулада моральна, материальна урмашуулгын гурим үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Хайшалагшадай хэһэн ажалай үдэр бүхэнэй хүдэлмэриин дүнгүүд согсологдожо, эрхимлэгшэдтэнь улаан тугханууд барюулагдана. Табан үдэрэй туршада мүрысөөндэ шалгарагшад мүнгэн шангаар урмашуулагдадаг гуримтай.

Манай корр.

ЭРИЛТЭ ЕХЭТЭЙГЭЭР ХҮДЭЛБЭЛ...

Мүнөө хонишодой харюусалгата хаһануудай нэгэн—«сагаан алтаяа» һайн шанартайгаар, саг дарыдань гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха саг ерээд байна.

Манай ажахын хонишод энэ жэлдэ нооһо хайшалгаар түсэбтэ даабаряа дүүргэхэ аабза гээд һанагдана. Ашангынгаа отделениин ахалагша хонишодтой уулзажа хөөрэлдэхэдэм, нооһомнай үнгэрэгшэ жэлнүүдэйхидэ орходоо холо һайн, түсэбтэ даабаринуудаа заатагүй дүүргэхэ бэзэбди гээд дуулгаа һэн. Тиигэжэ хөөрэлдэжэ байхыень шагнаад байхадаа, хани нүхэдэйнгөө ажал хэрэгээр омогорхон, сэдьхэлдэм баяр түрөө бэлэй.

Манай бригадын хонид муу бэшээр үбэлжөө. Хонин бүриһөө түл абаха гэһэн зорилго урдаа табяа бэлэйбди. Тэрэмнайшье бэелүүлэгдэә. Тиихэдэ хонидойнгоо нооһо һайнаар хайшалан абаха гэһэн һанал, хүсэлнай бэелүүлэгдэхэ.

Манай ажахын отделени бүхэндэ нооһо хайшалалгын пунктнууд хүдэлдэг. Нёдондо зун түрүүшээр хайшануудай зарим хэрэгсэлнүүд дутамаг байжа, энэ хүдэлмэри хараалагдаһан сагһаа хоёр-гурбан үдэрөөр хожомдоо һэн. Харин мүнөө жэлдэ нооһо хайшалалта тухай асуудал саг болзортоо харагдажа, бүхы гурбан пунктнууд дээрэ хүдэлхэ хүнүүдшье тодорхойлогдон элирүүлэгдээ һэн. Илангаяа, хайшашадаар дүршэлтэй хонишод, механизаторнууд хүдэлнэ. Энэнь тон һайн.

Мүнөө абаһан түлөө эхэһээнь һалтаагаад, нооһо хайшалалтаяа эхилэнхэйбди. Отара шадарайнгаа сабшалан дээрэ наг шэбхэ гарган тараажа, ерэхэ үбэлэй туршада малайнгаа байра соо дэбдихэ хохир бэлэдхээд, үбэлэй үедэ тогтооһон тошоной уһаар байра шадарайнгаа талмайнуудые ундалуулаа һэмди.

Намарай наартайхан үдэрнүүдые һайнаар хэрэглэн, адуулжа байһан хонидоо тобир тарган болгожо, ороондо оруулха гээшэ хонишодой эгээл нангин уялга болоно. Зунай бэлшээриин саг ашаг үрэ үгэсэтэйгөөр хэрэглэбэл, заатагүй ерэхэ жэлдэ түл олоор абахаһаа гадна, эхэ малаа гээлтэ хоролтогүйгөөр ондо оруулха байгдана.

Зунай үедэ хонишодой хүдэлмэри хүнгэн болоо гэжэ һанангүй, соёлой болон худалдаа наймаанай, бэеын элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэд урда жэлнүүдтэ дайралдаһан дутагдалнуудаа хараадаа абан усадхажа, бидэнээ бүри оролдосотой һайнаар хангаха бэзэ гээд хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Х. МУРДОНОВА,
Хориин районой «Георгиевский» совхозой ахамад хонишон.

Үүсхэл гаргаһан Хориин райондо

ЖЭШЭЭТЭ ҺАЙНААР ХҮДЭЛНЭ

Түнхэнэй районой Саянай совхозой Загтадайн отделениин хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд һүүлэй үедэ журам заршам шангатайгаар, оролдосотой һайнаар хүдэлдэг боложо байна. Тиин таряанай, ногооной үндэр ургаса абана, малай тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмынь дээшэлүүлхэ, гүрэндэ хүдөө ажахын продукци худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Энэ хабар тарилгын хүдэлмэри саг болзортоо, һайн шанартайгаар үнгэрөө һэн. Манай нютагта тааруу, үндэр ургаса үгэдэг «Бурятская-79» сортын шэниисэ, «Онохойская» гэжэ хара таряан, «Сельма» гэжэ обёос түрүүшынхиеэ хэдэн зуун гектарта таригдаа. Тэрэшэлэн 140 гектарта донник, эспарцет, тимофеевка гэхэ мэтэ олон жэлэй ногоон таригдаһан байна.

Отделенидэмнай 1400 гектар талмайда тарилга хэгдэжэ, түсэб 10 процентээр үлүүлэгдээ һэн. Тарилгын үедэ 700 гектарта минеральна үтэгжүүлгэ хэгдээ, 1270 гектарта наг шэбхэ оруулагдаа. Таряанай, ногооной гараса һайн. Тэрэнээ гээлтэ, хоролтодо оруулангүй хуряажа абаха зорилго урдамнай табигдана.

Манай отделениин механизаторнууд тэжээл бэлэдхэлгын, ургаса хуряалгын хүдэлмэридэ эртэнһээ һайн бэлэдхэл хэһэн байна. Энэ шухала хэрэг бэелүүлгэдэ механизаторнууд Владимир Пежимский, Андрей Зверев, Сергей Пермяков, Владимир Зверев, Сергей Донской шалгараа. Эдэ механизаторнууд нэгэ бригада болоод, 15 хоногой туршада 3200 центнер эрхим шанартай үбһэ хуряажа абаха гэһэн уялга абаад, тэжээл бэлэдхэлгэеэ эмхитэйгээр эхилэнхэй.

Мал ажалай продукци абалгые, гүрэндэ худалдалгые эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулһан малшад отделенидэмнай олон. Тэдэнэй зарим нэгэнэй нэрэ дурдаха болоо һаа, һаалишад Ольга Тугарина, Валентина Крюкова, Раиса Митина, мал адуулагшад залуу хүбүүн Геннадий Пермяков, Михаил Тугарин, хонишод Иван Пермяков, Алексей Давыденко болон бусад.

А. ХАМАГАНОВ,
отделениин агроном, парторганизациин секретариин орлогшо.

…РҺОО УРИД

…жалшад гүрэндэ мяха, һү тушааха ха… …е болзорһоонь урид дүүргэжэ, габша… …алта түйлаба. Тиин 23750 центнерэй …мяхан, 30000 центнерэй орондо 30102 …худалдагдаа.

…лшад даабаряа хоёр дахин ехээр дүүр… …колхозой гэшүүд, Онохойн, Эрхирэгэй …хозуудай хүдэлмэришэд мяха ехээр үй…

…коллектив түсэбһөө гадуур 1800 цент… …удалдаа. Тиихэдэ Хүрбын һаалишад …дон, түсэбөө холо үлүүлжэ, саашадаа …

Н. КУЧУМОВ.

ТҮЛЭГТӨӨ ОРОНХОЙ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлдэ Хориин районой Хүрбын совхоз 10 мянган хонидой нооһо хайшалха юм. «Сагаан алта» суглуулха харюусалгатай хаһая богони болзорто һайн шанартайгаар үнгэргэхын тула тус ажахынхид оролдолго гарган хүдэлнэ. Мүнөө энэ шухала кампани түлэгтөө оронхой.

Хонидой нооһо хайшалдаг пункт үглөөнэй найман сагһаа үдэшын 8 болотор хүдэлнэ. Тэрэниие даагшаар Владимир Цыденов ажалладаг юм.

«Сагаан алта» суглуулха хүдэлмэридэ дүршэлтэй хайшашад механизаторнууд А. Куприянов, Р. Закиров, жолоошон В. Смирнов болон бусад ажалдаа түрүү онол арга үргэнөөр хэрэглэн, үдэрэй туршада нилээд олон хонидой нооһыень хайшалжа абана. Мүн лэ эндэхи нютагай дунда һургуулиин ахалагша классуудай һурагшад хайшашадаар хүдэлхэдөө аха захатанһаа холо гээгдэнэгүй.

Нооһо хайшалха харюусалгатай хаһын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, эдэнэрэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Ажалдаа үндэр үрэ дүн түйлаһан хүнүүдтэ совхозой дирекци, партком, профком, комсомолой комитет мүнгэн шан болон үнэтэ бэлэгүүдые барюулдаг байна. Энэ шухала кампаниин түгэсхэлээрнь һургуулиин һурагшад аяншалгада ошохо юм.

Ц. ГОМБОДОРЖИЕВА,
хүдөө бэшэгшэ.

ШАГЖИТАРОВАЙ ЗВЕНОДО

…мүрэн …Маюурай …ай онь… …ено (хү… …Ц. Шаг… Эндэ ур… …огдодог… …той га… …ин мүнөө …хы «но… …ан, шарлан долгилжо байна. Болдог солдогыень хахалаад жэгдэрүүлхэһээ, үтэгжүүлгэ оруулхаһаа эхилээд, газарай ургаса дээшэлүүлхын тула звеногой гэшүүд нилээд ехэ ажал хээ. Тэрэнь удангүй үрэ дүн үгэжэ эхилээ бэлэй.

Тэрэл жэлдээ звеногойхид дүшэн гектар сабшалан дээрэһээ 1000 гаран центнер үбһэ хуряажа абаба. Удаадахи, 1982 ондо П. Ц. Шагжитаровай звено үшөө 120 гектар газар жэгдэлэн элдүүрилээ. Мүнөө хамта дээрэ 200 гаран гектар уһалагдадаг сабшалантай болонхой. Бүхы талмайнгаа гектар бүриһөө 25 центнер эрхим шанартай үбһэ хуряаха гэһэн социалис уялга абаад, эршэмтэйгээр ажаллажа байнад.

Һаяхан бидэнэй тэрээ руу ябахада, Маюурай хотогорто 250—250 центнер шэгнүүртэй хангалтама һайхан гурбан һүри жэрылдэн бодхоогдоод, дүрбэдэхи һүринь нюруулагдажа дүүрэхээ байгаа һэн.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Звеное хүтэлбэрилэгшэ П. Ц. Шагжитаров тракторист А. И. Тищенкэтэй ажал тухайгаа хөөрэлдэнэ. 2. Туһалхая ерэһэн студент Георгий Ранжилов звеногой гэшүүд Сергей Жигдоржиев Цырендоржи Норбоев хоёртой хамта ажаллана. 3. Үбһэ һүрилэлгэ дээрэ.

А. ШОИЖОЛОВОЙ фототекст.

ДАРГЫШУУЛ

…ойхон ню… …йхан. га… …юм. Эндэ …мундаагүй …бэлшээри, …һье эл… …арюун нэ… …е зориһон …а, Вален… …эдэй даа… …ушуулай …нууд эгээл …Ноёхоной …дүүргэһэн …эгма Цы… …абдакова, …туев, Да… …гшэд дурсагдагша бригаданууда абьястайгаар хүдэлжэ байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ нютагайнгаа һургуулиие алтан медальтайгаар дүүргэһэн Елена Цыренжапова түрэл колхоздоо хүдэлжэ, ажабайдалайнгаа арюун замые эхилхэ хүсэл зоригоо мэдүүлһэн юм. Комсомол-залуушуулай тус бригада энэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 92 хурьга абажа, бүгэдыень бүрин бүтэнөөр түлжүүлээ.

Хонин ажалда олон бэрхэшээлнүүд дайралдадаг гэжэ залуу малшад түрүүшын үдэрһөө мэдэжэ абаа. Хонидые адуулхаһаа гадна, мал харууһалха талаар олон юумэ хэжэ шадаха хэрэгтэй. Гүлмэр залуу хонишод гансашье тэжээлэй рацион табиха бэшэ, мүн тон юрын ветеринарна болон зоотехническэ хүдэлмэри дүүргэхэ һургаал колхозой мэргэжэлтэдһээ, мал ажалай ветерануудһаа халан абана. Халуун хүйтэниие үзэһэн баян дүршэлтэй заабаришан-хүмүүжүүлэгшэд Нимацу Будаева, Бадмацу Нохошкуева гэгшэд тэдэнэй дэргэдэ хододоо байлсана.

Залуу хонишод даалгадаһан хэрэгтээ үнэн сэхээр хандана. Һанаа амар һуудаггүй, харин нэтэрүү, шанга ажалаараа сэдьхэл зоригоо, махабадаа хатуужуулжа байһан комсомолшууд өөһэдынгөө шударгы ажалаар оронойнгоо Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ тэмсэлдэ ехэхэн хубитаяа оруулалсаха байһанаа ойлгоно бшуу. Хурьгадаа эхэһээнь һалгааха үедэ тус бүриинь шэгнүүр 20 килограмм болоод байба. Залуу малшад нооһо хайшалалгын хаһада хонидоо һайнаар бэлдэжэ, Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй баяр баясхаланда хүртэнхэй.

Р. БАЛДАНОВ,

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАҒНАГДАБА

Арбан нэгэдэхи түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлэй түрүүшын хахадта Кабанскын плодоовощной заводой консервнэ цехэй Н. В. Рыковагай хүтэлбэрилдэг бригада эрхим һайнаар хүдэлжэ гараба.

Бүри жэлэй эхинһээ Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан социалис мүрысөөн заводой коллективүүдэй дунда эршэдээ һэн. КПСС-эй XXVI съездын удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулалсаха зорилготойгоор коллектив бүхэн оролдоһон байгаа. Ажалайнгаа үндэр бүтээсээр, шанараар, мүн үйлэдбэриингөө һайн журамаар дээрэ дурсагдаһан бригада бусадһаа онсо шалгараа.

Энэ бригадын һара бүриинь түсэб, уялганууд 108—110 процент дүүргэгдэдэг байгаа. Тус коллективтэ журам хазагайруулха ябадал нэгэшье үзэгдөөгүй юм. Хахад жэлэйнгээ түсэбүүдые амжалтатай һайн дүүргэһэн Н. Рыковагай түрүү бригада КПСС-эй Кабанскын райком болон райсоведэй Хүндэлэлэй грамотаар шағнагдаа.

С. БОГУСЛАВСКИЙ.

ҺАЙН ҮРЭҺЭНҺӨӨ БАЯН УРГАСА АБТАДАГ

Тарялангдал адли, али бүхы сабшалан үрэһэнһөө эхилдэг. «Һайн үрэһэ тарибал, баян ургаса абахаш» гэһэн арадай аман үгэ бии гээшэ.

Байгаалиин хэды баян байгаашье һаань, мүнөө гансал тэрээндэ найдаад байжа болохогүй. Хээрын ногоон малай тэжээл үйлэдбэрилгые эрид дээшэлүүлхэ эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ харюусанагүй. Үбһэ ногооной үрэһые үргэдхэхэ гээшэ һалбариин хойшолуулашагүй шухала зорилго болоно. Тэдэнэй дутагдал сабшалангай ба бэлшээриин ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ һаад тойбо ушаруулдаг, сабшалангые хангалтагүйгөөр һайжаруулгын гол шалтагаануудай нэгэниинь болодог байна.

Эгээл тиимэһээ үбһэ хуряалгын үедэ косилканууд үдхэн һайнаар ургаһан үбһэ ногооной ойронь хүрэнгүй үнгэрдэг. Ушарынь юуб гэхэдэ, тэрэнэй эдеэшэхыень хүлеэнэ гээшэ. Онсо юумэниинь юуб гэхэдэ, мүнөө ойроо, хүртэнгүй үлэһэн иимэ участогууд урдынхида орходоо нилээд ехэ болоо. Бүхы орон доторнай олон жэлэй үбһэ ногооной дунда тэдэнэй хэмжээн 3,2 миллион гектарһаа дээшэ гараба.

Россин федерацида 180 мянган шахуу гектарта үндэр баян ургаса үгэдэг ногоон таригдаһан байна. Украинада иимэ талмай 100 мянга гаран гектар болоо. Белоруссида, Казахстанда нилээд үргэдхэгдөө, Узбекистанда, Киргизидэ тэрэнэй талмай хоёр дахин үргэдхэгдэһэн байха юм. Залаата ба олохон бобово үбһэ ногоон эгээл шэмэ ехэтэй байһаараа шалгардаг.

Энэ жэл хаа хаанагүй яһала һайн ногоон ургаа гээд тэмдэглэлтэй. Май һара дулаан байжа, ногоон нэгэ жэгдээр пэгшын гараа. Июнь һарын хура бороотой, хүйтэбэр байбашье, ногооной ургалтада һаад ушаруулагдаагүй. Тиигэжэ һайн хүрэнгын үрэ үгэхэ ургаса ургуулагдаһан байгаа.

Малай тэжээл бэлэдхэлгын хаһа урда урдынхиһаа эртэ хүрэжэ ерэбэ. Мүнөө Россин дундуурхи, Украинын ба Белоруссиин хойто талын ажахынууд олон жэлэй ногооной үрэһэ хуряажа захаланхай. Прибалтикын ажахынууд адууһа малдаа элбэг хүрэхэ тэжээл бэлдэжэ байна.

Тусхай шэглэлтэй бригаданууд, звенонууд хүдэлнэ.

Малай тэжээл бэлэдхэлгые промышленна үндэһэ һуури дээрэ табиха гээшэ һалбариин ажалшадай гол зорилго болоно. Жэшээнь, Москвагай ба Ленинградай областьнуудта тусхай шэглэлтэй ажахынууд, бригаданууд байгуулагданхай. Тэдэнэр өөһэдынгөө үйлэдбэрилһэн олон жэлэй ногооной үрэһэ хүрэнгөөр эрилтэ хэрэглэмжэнүүдээ гүйсэд хангадаг байна. Эгээл үндэр баян ургаса үгэдэг ногооной сортнууд бии болгогдоно, энэнь һайн сабшалан, бэлшээри байгуулха арга олгоно.

Украинада бобово ургамалнуудта—хүсы үбһэндэ, клевертэ, эспарцедтэ илангаяа ехэ анхаралаа хандуулна. Мянгаад ажахы индустриальна үндэһэ һуури дээрэ тэдэнэй һайн үрэһэ хүрэнгэ тарижа ургуулдаг юм. Белорусси болон Прибалтикада һайн үрэһэнэй нуга сабшалан, бэлшээри байгуулгын дүй дүршэл һургаал абама байна. Эндэ хүдөө ажахы эдлүүриин газарай хахад хубидань элдэб ногоон таригдадаг заншалтай. Ургаса хуряалгын индустриально-поточно арга мүнөө эндэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Тарьяашад үбһэ ногоо сабшаһанайнгаа һүүлээр унжагайржа байнгүй, тэдэнэй үрэһэ оньһожоруулагдамал заводуудта эльгээдэг: тэндэ тэдэ хатаагдадаг, сэбэрлэгдэдэг, илгагдадаг байна.

Хаа хаанагүй сагай уларилай жэгдэ һайн бэшэ байһан дээрэһээ элдэб түрэлэй үбһэ ногооной, жэшээнь, хүсы үбһэнэй үрэһые ажахынууд һайнаар суглуулан абаха аргагүй байна. Тиимэһээ тэдэниие эгээл таарамжатай газарта тарижа ургуулха бааза байгуулхаар хараалагдана.

Үбһэ тэжээлэй бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлгын институт иимэ районуудые элирүүлһэн байгаа. Эрдэмтэдэй сэгнэһэнэй ёһоор, жэшээнь, хүсы үбһэнэй үрэһэ тарихын тула Краснодарай болон Ставрополиин хизаарнууд, Ростовско область, Поволжиин уһалууриин зоно эгээл таарамжатай. Россин Хара хүрьһэтэ зонодо, Түбэй районой урда хубида клевер тарижа ургуулхада таарамжатай. Тэжээлэй корнеплодуудай үрэһэ Закавказида, Дунда Азида тарижа ургуулхада, илангаяа һайн үрэһэ үгэдэг байха юм.

Энэ ашаг үрэ ехэтэй хэрэгэй ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр унжагайруулагдажа байһаниинь халагламаар. Һали-буляар, эзэн бусаар хандаһанһаа уламжалан, ехэ гээгдэлнүүд ушарна. Гэбэшье һайн жэшээнүүд бии. Эдеэ хоолой программаар хараалагдаһанай ёһоор, Киргизи хүсы үбһэнэй ехэ үрэһэ хүрэнгөөр хангадаг болонхой. Һаял хада, ойродоол гурбан жэлэй урда тээ, эндэ хоёр ажахы энэ үнэтэ бобово ургамалай үрэһэ хүрэнгэ тарижа ургуулдаг байгаа. Тиихэдээ тэдэ республикынгаа эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые яһала һайнаар хангадаг һэн. Харин мүнөө 50 гаран ажахы хүсы үбһэнэй үрэһэ ургуулжа, оронойнгоо хойто районуудта эльгээнэ. Хоёр жэл бүхэндэ энэ продукци үйлэдбэрилгэ хоёр дахин үргэдхэгдэхэ ёһотой. Энэ эршэ дэлисэнь баримталагдана. Байгша ондо Киргизи манай сабшалангуудта, бэлшээринүүдтэ шухала хэрэгтэй 62 мянганһаа бага бэшэ центнер үрэһэ хуряахые хараална.

Ногооной үрэһэ тарижа ургуулангүй, т а р я а л а н г а й аша үрэ ехэтэй севообородууд түйлагдахагүй байна. Эдэ бүгэдэ нара, һалхинһаа газарай хүрьһэнэй нуралгые аршалан хамгаалдаг гээшэ. Сабшалан таряалангые хамгаалдаг гэжэ дэмы хэлсэдэггүй. Һайн үрэһэ хүрэнгэ хадаа адууһа малай элбэг баян тэжээлэй эшэ үндэһэн болоно.

Д. СМИРНОВ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

ПАРТИИНА АЖАБАЙДАЛ

ЭРМЭЛЗЭЛ ЗОРИГ БАДАРУУЛНА

Партиин Центральна Комитедэй июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бүхы совет хүн зон, тэрэ тоодо Буряадай республикын ажалшад, ехэ урма баяртайгаар, сэдьхэлээ ханангяар угтан абаад, хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула бүхы хүсэл эрмэлзэлээ зорюулна.

Республика дотор үзэл сурталай шэнэ зорилгонуудые бүхы хүн зондо ойлгуулан нэбтэрүүлхын тула партийна комитедүүд үргэн ехэ хүдэлмэри хэнэ. КПСС-эй обкомой элидхэлшэд, «Знание» бүлгэмэй лекторнүүдэй бүлэгүүд хүдөөгэй районуудта ошожо, ажалшадтай уулзажа, һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, хүн зоной сэдьхэл бодолые хүлгүүлжэ байһан гол шухала асуудалнуудта тодорхой харюунуудые үгэһэн байна.

Улаан-Үдын районой үзэл сурталай эдэбхитэдэй, колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай ажалшадай, барилгашадай урда КПСС-эй обкомой элидхэлшэд, лекторнууд үгэ хэлэбэ. Тэрэ бүлэгтэ СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай эрдэмтэн, философиин эрдэмэй доктор Д. Д. Лубсанов, республикын Ажалай талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ А. К. Чебунин, КПСС-эй обкомой инструктор С. П. Будажапов гэгшэд оролсобо.

Район дотор үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэдэй зүблөөнүүд, суглаанууд үнгэргэгдэжэ, КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдэй гол удхань зүбшэн хэлсэгдэжэ, ойлгуулламжын хүдэлмэри ямараар, хайшан гэжэ үнгэргэхэ тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоо. 20 шахуу лекци уншатдажа, үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд һанал бодолоо андалдажа, дүй дүршэлөө халан абалсаба.

Тиихэдэ ажахынуудай пропагандистнар, лекторнүүд, агитаторнууд болон политическэ информаторнуудтай, багшанартай, медицинын болон соёлой хүдэлмэрилэгшэдтэй семинарнууд һонирхолтойгоор үнгэрөө. Тодорхойлбол, «Заветы Ильича», Оронгын совхозуудта, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда, спиртын заводто, «Южный» гэжэ гахайн комплексдо, мал шахан таргалуулдаг «Никольский» совхоздо ойлгуулламжын хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулагдана.

Мүнөө партиин Улаан-Үдын райкомой, районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй, мүн бусад эмхи зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай, барилгын эмхинүүдэй партийна организацинуудай секретарьнар, пропагандистнууд, агитаторнууд, политическэ асуудалаар мэдээсэл хэгшэд, багшанар болон соёлой хүдэлмэрилэгшэд фермэ, бригаданuудай малшадтай, үбһэшэдтэй, механизаторнуудтай, хонинной нооһо хайшалагшадтай уулзажа, үзэл сурталай хүдэлмэриин шэнэ зорилгонуудтай, социалис мүрысөөнэй хүсэтэ дэбжэлтэтэй танилсуулнад. Тиигэжэ ажалай шэнэ амжалтада хүн зониие зоригжуулна.

Энэ жэлдэ Улаан-Үдын районой хүдөөгэй ажалшад 25 мянга 600 тонно үбһэ тэжээл хуряажа, 29,5 мянган тонно сенаж, 95 мянган тонно силос даража, 5 мянган тонно витаминтай ногоон гурил татажа абаха юм. Мүнөө хаа хаанагүй үбһэ хуряалга эхилжэ, хонинной нооһон түлэг дундаа хайшалагдажа байна. Энээн дээрэһээ ойлгуулламжын хүдэлмэриие улам эршэдхэхэ зорилготойгоор партиин районно комитет уран һайханай-агитационно бригаданuудай, автомагазинуудай, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангагшадай, медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй ябаха график баталжа, олондо ниитэлээ. Эдэ үдэрнүүдтэ уран һайханай-агитационно 11 бригада бүхы ажахынуудай үбһэшэдтэ, хонинной нооһо хайшалагшадта, һаалиин фермэ болон бусад гүүртэнүүдэй малшадта хүрэжэ, бэлиг шадабариия харуулжа байнхай. Тэдэнэртэй сугтаа лектор болон хөөрэлдөө эмхидхэгшэд ябалсана.

Энэ жэлэй үбһэшэдэй звено болон бригаданuудай онсо илгаань юун бэ гэхэдэ, тэдэнэр бултадаа бригадна подрядай онол аргаар хүдэлнэ. Ажахын тоосоон хаа хаанагүй үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Тиихэдэ тэдэнэй дунда социалис мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдээ. Мүрысөөнэй гурим болон социалис уялганууд ажалшадай суглаанууд дээрэ баталан абтанхай. Ажахы бүхэндэ социалис мүрысөөнэй дүн 5 хоноод лэ гаргагдана.

Эдэ бүгэдэ зорилгонууд, бүхы ажал ябуулганууд партиин Центральна Комитедэй июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлжэ, шэнэ хүниие бүридүүлэн хүмүүжүүлхэ, ажалай бүтээсэ эрид дээшэлүүлхэ, гурим журам дээшэлүүлхэ, хүн бүхэнэй эдэбхи үүсхэлые улам бадаруулха гэһэн гол зорилготой.

Д. ГАРМАЕВ.

ҮЙЛЭДБЭРИИН АСУУДАЛААР

ЛВРЗ-гэй партийна комитет һаяшаг удаадахи бюрогойнгоо заседани үнгэргэбэ. «Технологическа оньһон түхеэрэлгэнүүдые шанар һайнтайгаар заһабарилха хэрэг хангаха талаар заводой механическа болон энергетическэ таһагуудай хүдэлмэри тухай» асуудал тэрэнэй үзэмжэдэ табигдаһан байна. Предприятиин ахамад мэргэжэлтэд А. А. Гаврилов, Е. Б. Овчинников гэгшэд тоособо.

Ахамад инженерэй орлогшо В. Н. Орлов, ажалай болон салин хүлһэнэй таһагай начальнитай орлогшо В. Н. Сокольников, парткомой секретарь А. Н. Колдунов ба бусад үгэ хэлээ.

Заводой партком зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаараа тогтоол баталан абаһан байна.

Үйлэдбэриин хэдэн түрүүшүүл КПСС-эй гэшүүндэ тус бюро дээрэ абтаа.

С. МИХАЙЛОВ,
заводой парткомой инструктор.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

БРИГАДИРАЙ ШАДАБАРИ

Владимир Валентинович Киселев «Бурятцелинстрой» трестын 590-дахи ПМК-гай барилгын управлениин барилгашадай бригадые үнинһөө хойшо хүтэлбэрилдэг юм. Управлени дотороо тэрэ дээдэ гарай мэргэжэлтэн, шадамар бэрхэ бригадир гэжэ суурхадаг болоһоор үнинэй. Тиимэһээл В. Киселевэй бригада комплексноор барилга хэжэ, даабарияа эрхим шанартайгаар богони болзорто дүүргэнэ ха юм. Эбтэй эетэй, журам һайнтай коллективые байгуулжа шадаһан энэ бригадирай габьяа эндэ ехэ.

—Даажа абаһан бригадаяа мүнөө үе сагай үйлэдбэриин эрилтэнүүдтэ гүйсэд дүүрэнээр харюусама коллектив болгохын тула горитойхон оролдолго гаргагдаа һэн даа, —гэжэ Владимир Валентинович хөөрэнэ. —Нэн түрүүн өөрынгөө ажаһуудалаар, габшагай шангa ажалаар бусадта жэшээ харуулмаар хүдэлхэ, бригадынгаа гэшүүн бүхэнтэй тусхай харилсаа байгуулжа шадаха хэрэгтэй байгаа. Тэрээнһээ гадна партиин ЦК-гай Пленумүүдэй гүн удхата шиидхэбэринүүдэй хараа шугамаар бүхы ажалаа эмхидхэхые оролдожо ябадагби...

Зүб даа. В. Киселевэй ударидадаг бригада журамайнгаа талаар ямаршье коллективһээ булюу юм. Ажалай журам эбдэгшэд эндэ үгы. Бригадын гэшүүн бүхэн харюусалгаа мэдэрэн, үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлхэ гэһэн зоригжолтой байха. Тиимэһээл хараалһан бүхы түсэбүүдынь үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Бригадын байгша оноойнгоо хахад жэлэй түсэбүүдые амжалтатай һайнаар дүүргэлтэ хадаа иматтал бригадирай шадамар бэрхэ хүтэлбэриһөө эшэ үндэһэтэй.

—Тиимэшье бэшэ даа,—гэжэ арсана. —Коллективэймнай амжалтанууд бригадымнай эдэбхи үүсхэлһээ, оролдолго болон харюусалгала гүнзэгыгөөр мэдэрэлгэһээ үндэһэтэй байха. Манай коллектив «Булта нэгэнэй түлөө, нэгэн бултанай түлөө» гэһэн уряа доро хүдэлжэ заншаа ха юм даа...

С. БОГУСЛАВСКИЙ.

Улаан-Үдын барилга-хабсаралгын нэгэдэхи управлениин барилгашад республикынгаа ойн баярай жэлдэ эрхим амжалтануудые туйлана. Иван Федорович Шангинай (зураг дээрэ) хүтэлбэрилдэг плиточнигуудай бригада управлени соогоо эрхимүүдэй зэргэдэ ходо ябадаг юм. Республикынгаа ойн баярта энэ бригадынхид худалдаа наймаанай комплексын залгаа байшангуудые ашаглалгада тушаажа, эрхим бэлэгтэйгээр угтаа.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХҮЙТЭН ХА...

ҮНГЭРЭГШЭ намарай дулаахан тэрэ үдэр хүбүүнгөө хэрэгээр Оронго ошоһон Елизавета Лубсанова гэртээ оройхон бусажа ерээ бэлэй. Совхозой бухгалтеридэ, арадай депутадуудай сомоной Соведэй гүйсэдкомдо орожо, шухала болоһон хэрэгээ шиидхэһээр ехэ хүрьгэн Балдан-Доржотондоо халуун сайень ууҗа, бага зэргэ амараад гаратарнь иимэ орой болошоо бшуу.

Зундаа долоон зуу гаран эрэ түлгэ харууһалхаар даажа абаһан Елизавета Лубсанова ута, дулаан намарай болоҗо байһанда урматайхан, гэр тээшээ морёо аалихан букишүүлнэ. Тэрэнэй даажа байһан отарада хэхэ ажал захагүй ехэ. Хуушаранги байраяа дулаалхаһаа гадна, газарай хүрьһэнэй хүрөөгүйдэ хашаа, хорёогоо заһабарилха хэрэгтэй бшуу. Эдэ бүхы хүдэлмэринь суг ажалладаг Николай Изыкеевэй гарта бүтээгдэхээр бэшэ. Тиимэһээ Елизавета Лубсанова хоёр хүрьгэндөө хамһалсахыень дуулгаад бусажа ябана ха юм.

Ута, дулаан намар малшадта гоёл ха юм даа. Оройхон болотор һүрэгөө хагда элбэгтэй бэлшээридэ адуулжа, үбһэ тэжээлээ горитойхоноор алмаха аргатай болоно бшуу. Мүн хонидынь хүшэ тамираа ехээр доошолуулангүй үбэлжэлгээ дабаха ха юм. Эдэ бүгэдые ухаандаа гүйлгэжэ ябаһан Елизавета Пурбодоржиевна тугаархана совхозой конторын үүдэндэ Ганзуринай ород үбгэжөөлтэй уулзажа хөөрэлдэһэнөө һанаандаа оруулхадаа, «хабар болотор үдыхэн даа, үбэлөө дабабал бараггайхан» гэжэ бодомжолно.

Тэрэ гэһээр тэбхэр долоон һара үнгэршоо. Һалхи шуургагүй дулаахан үбэлөө һайнаар, гарза хоролтогүйгөөр дабаһан энэ отарын хонишод һүрэгөө бүрин бүтэнөөр ногоон дээрэ гаргажа байна. Тэрэ намар Ганзуринһаа ерэһэн ород үбгэжөөлэй хэлэһэниинь яагаа зүб байба гээшэб. Эгсэ тудалдаад байнал. «Ута хүйтэн хабар болохо. Эртүүр хура бороошье орохо. Малда хүшэр байжа магадгүй» гэжэ хэлэһэниинь тон зүбөөр харагдажал байна гээд бодомжолходоо Елизавета Пурбодоржиевна бүришье гайхаха юм.

— Наһан соогоо газар элдүүрилжэ хүн болоһон, газартай эльгээрээ холбоотой тэрэ үбгэжөөлэй хэдэн арбаад жэлдэ хэһэн ажаглалтанууд, зэргэсүүлгэнүүд алдуугүй зүб байна даа. Намар хэлэхэдэнь үнэншөөгүй һэм. Иимэл хүнүүд нютагайнгаа байгаалиин эрхэ байдалые табан хургандаал адли мэдэхэ хадаа ямаршье жэлдэ ургасатайхан гарана бшуу даа. Ургасатай һайн жэлнүүдтэ адууһа малнайшье олошордог, гарза хоролтонь доошолжо, ашаг шэмэнь нэмэнэ ха юм, — гэжэ ахалагша хонишон Елизавета Пурбодоржиевна Лубсанова сэдьхэжэ ябаһанаа дэлгэн хөөрөө бэлэй.

Түрэл Оронгынгоо совхозой эрхим хонишодой нэгэн Бавасан Санжиевай хүтэлбэрилдэг бригадын коллективтэй мүрысэдэг Елизавета Лубсановагай отарада ажалл agшад ойн баярта байгша ондо эрэ зуһаг бүхэнһөө 2,7 килограмм нооһо хайшалхаар социалис уялга абаһан байна. Тиимэһээ эдэнэр хараалһан зорилгоо сүм дүүргэхээр шиидэнхэй ажаллана.

Долоон үхибүүдэй эхэ болоһо Елизавета Лубсанова ажахыдаа хүдэлмэрилжэ захалһаар хорин дүрбэдэхи жэлээ үдэшэжэ байна. 1959 оной нажар арбан юһэтэйхэн Лиза түбэй һаалиин фермэдэ абаһаар һаалишанаар ажаллажа захалаа бэлэй. Удаань тэрэл фермэдээ тугалшанаар олон жэлдэ хүдэлмэрилөө. Гурбан жэл хахадай туршада тэрэ тус фермын коллективые ударидаа юм. Хаанашье ажаллахадаа оролдосотой бэрхэ байһаараа шалгаржа, олоной һайшаал магтаалда хүртэдэг байгаа һэн. Жэшээлбэл, тугалшанаар ажаллахадаа, СССР-эй ВДНХ-гай бронзо медаляар шагнагдаа бэлэй. 1961 онһоо тэрэ Коммунис партиин гэшүүндэ кандидадаар, удаань гэшүүн болоҗо абтаа юм. Һүүлэй хэдэн жэл удаагаар энэ нүхэрнай КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой гэшүүнээр һунгагданхай ябана.

КОММУНИСТ ТУХАЙ

— Хони үсхэбэрилгэдэ олон жэл хүдэлмэрилжэ байнаб. Үбгэмни автомашинын жолоошоноор ажалладаг байһан аад, хүндэ үбшэндэ дайрагдажа, үлбэр бэетэй болошоо юм. Мүнөө пенсидэ гаранхай. Үхибүүдшье ехэ боложо, ажабайдалайнгаа харгыда гараһан гээшэ. Хоёр басагамнай хадамда гаранхай, үри хүүгэдээ үргэжэ байдаг. Удаадахи басагаднай Улаан-Үдэдэ, хүдөө ажахын институтда, медицинскэ училищида һурана. Цыбик-Дулмамнай энэ хабартаа дунда һургуулияа түгэсхэхэнь. Зургаан басагадай һүүл даража гараһан одхон хүбүүмнай мүнөө найман класс дүүргэхэнь. Эдэл даа, манай долоон үринэр,—гээд Елизавета Лубсанова тодорхойлоо һэн.

— Манай эндэ бэлшээримнай хабшуу, уйтан юм. Тойроод олон жэлэй ногоо, ороонһото ургамалнуудай таригдаһан үндэһөөрөө һайжаруулагдаһан сабшалан, поли нэмжыдэг. Бидэ хонидоо полиин захаар, сабшалан дээрэ бэлшээдэг аад, һаянай минеральна үтэгжүүлгэ оруулһанайнь һүүлээр болижо, хадын майла, ташалангаар адуулнабди. Зундаа һүрэгөө үглөөнэй табан часһаа үдэшын харанхы болотор адуулдаг гээшэбди. Илангаяа эрэ зуһагуудые иигэжэ бэлшээгээгүй һаа, яагаад таргалуулхабибди даа. Бэлшээри ургасаар бирагүй. Нажартаа энэ бэлшээриеэ һайнаар хубаарилаад хэрэглэхэ болонобди. Энэ зундаа хүршэ һаалиимнай фермын һүрэг үнеэд Манханда байрлаха юм. Тиигэжэ бэлшээримнай яһала сүлөөрхэнь гээшэ, — гэжэ Елизавета Пурбодоржиевна хөөрэнэ.

КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой гэшүүн Елизавета Лубсановагай хэдэг ниитын хүдэлмэри, партийна даабари нилээд ехэ байха. Тэрэ Культурын һаалиин фермын дэргэдэхи партийна бүлэгэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Эндэ коммунистнууд социалис мүрысөөнэйнгөө дүнгүүдые, малай үбэлжэлгын ябасые зүбшэн хэлсэжэ, дутагдалнуудаа элирүүлжэ усадхаха, мүн ажалай журам һайжаруулха талаар зохихо хэмжээнүүдые абадаг гээшэ.

Үбэлжэлгын эсэстэ дурсагдагша бүлэгэй ээлжээтэ суглаанда хабаадалсахадаа, Елизавета Лубсанова ерээдүйнгөө залуушуулай ажалай һурган хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриие һайжаруулха тухай дурадхал оруулһаа бэлэй. Ажаһша коллективүүд тухай СССР-эй Хуулиин проектэй танилсажа, өөрынгөө һанамжануудые, дурадхалнуудые оруулха үеэр иимэ асуудал зүбшэн хэлсэхэдэ эгээл таарамжатай байгаа ха юм.

Культурын һаалиин фермын дэргэдэхи партийна бүлэгэй гэшүүдэй үүсхэлээр Оронгын дунда һургуулиин ахалагша класснуудай һурагшадтай хэдэн удаа уулзалга эмхидхэгдээ. Эндэ ажалай болон дайнай ветерануудай эдиршүүлдэ түрэл ажахынгаа түүхэ һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэһэн байха. Мүн уулзалгада хабаадалсаһан совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, ажалай түрүүшүүл һурагшадта ажахынгаа гол һалбаринууд тухай, саашанхи хүгжэлтэ тухай дэлгэрэнгыгээр тайлбарилаа юм. Эдэ бүхы хүдэлмэри ябуулһаниинь яһала аша үрэтэй байгаа. Жэшээлбэл, энэ жэлдэ арбадахи класс дүүргэһэн хүбүүд, басагадынь бултадаа совхоздоо үлэжэ ажаллахаар шиидээ ха юм. Эдэнэй дунда Елизавета Лубсановагай Цыбик-Дулма басаганиинь оролсонхой.

Һүүлэй үедэ Улаан-Үдын

ТҮРҮҮ ДҮРШЭЛТЭЙНЬ ТАНИЛСАА

Эртэ үглөөгүүр Доодо-Үшөөтэйн хурьгадые шахан таргалуулха комплексын дэргэдэ хүн зон олоороо сугларанхай, өөһэд хоорондоо юушьеб даа зүбшэн хэлсэнэ. Энэ хадаа республикын ажахынуудһаа ерэһэн түлөөлэгшэд XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо баригдаһан районой ажахынууд хоорондын хамжаанай ажал хүдэлмэритэй танилсана бшуу. Эгээл энэ үдэр эндэ республиканска семинар болоһон байна. Тус семинарта районуудай агропромышленна нэгэдэлнүүдэй түрүүлэгшэнэр, зооветеринарна ахамад мэргэжэлтэд, райгүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр хабаадалсаа.

Нёдондо ноябрь һарын эхеэр эндэ 10 мянган эрэ хурьгадые шахан таргалуулха ажахы хоорондын комплекс ашаглалгада тушаагдаа һэн. Тэндэ хурьгадай түлгэнүүдэй байха дүрбэн байра баригданхай. Тус бүридэнь 2500 толгой залуу мал байхаар хараалагдана. Энэ барилгые районой ажахы хоорондын барилгын эмхи хэһэн байна.

Суглараһан хүнүүдэй хажууда дүтэлхэдэмнай, районуудай түлөөлэгшэнэр тус хамжаанай ажал хэрэгээрнь һонирхожо байба. Эндэ тус колхозой түрүүлэгшэ Б. П. Вершинин, комплексые даагша ветеринарна мэргэжэлтэй Александр Содномович Цыдыпов, энэл хамжаанай ахамад зоотехник Долгор Буянтуевна Цырендоржиева гэгшэд айлшадайнгаа асуудалда харюусана.

Уданшьегүй семинар эхилжэ, колхозой түрүүлэгшэ тобшохоноор тус комплексын саашанхи хараа зорилгонууд тухай суглараһшадай анхарал хандуулаа. Нүхэд Цыдыпов Цырендоржиева хоёр хамжаанайнгаа мүнөөдэрэй ажал хэрэгүүдые хүн зондо тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө.

Эндэ мүнөө 9730 хурьгад, түлгэ, зуһаг харууһалагдажа байна. Эдэ мал нооһоёо хайшалуулаад, 33—36 килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушаагдаха юм.

Байрануудынь харахадамнай, ехэл үужам, зохид, һаруул. Хурьгад бүлэг бүлгогдон хубаарилагданхай. Доробхи шаланьмодоор аад, заб һартайгаар хэгдэнхэй. Таһалгануудай захаар тэжээл дамжуулдаг транспортёр түхеэрэгдэнхэй харагдана. Байра бүхэнэй дүрбэн үглуудань талха тарянай томо бункернууд тодхогдонхой. Тэндэһээ холимол тэжээл транспортёроор хурьгадта тараагдан үгтэнэ.

Ажахынуудһаа асарагдаһан хурьгад 170 үдэрэй туршада шахагдаха байна. Анхан хурьган бүхэн эндэ ерэхэдээ 16 килограмм шэгнүүртэй һаа, гүрэндэ тушаагдахадаа 33—35 килограммтай болохо гэхэ гү, али толгой бүриин шэгнүүрынь дунда зэргээр сүүдхэдэ 140 граммаар нэмэхэ ёһотой.

— Мүнөө эндэ районой табан ажахын хурьгад харууһалагдана. Тусхайлбал, Ториин совхозһоо 720, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозһоо 902, «Октябрьский» совхозһоо 1265, «Заречный» совхозһоо 920, үлэгшэнь манай ажахыһаа болоно. Ерээдүйн сагта комплексмнай 30 мянган хурьгадые шахан таргалуулха юм. Эдэ жэлнүүдтэ үшөө олохон байранууд баригдахаар түсэблэгдэнэ. Эндэһээ манай хамжаан һаябын сагта үнэгүй мяха үйлэдбэрилдэг ёһотойл фабрика болохо юм, — гэжэ Александр Содномович тайлбарилна.

Тус комплексын дэргэдэ бүдүүн тэжээл хэршээд, буйлуулжа үгэдэг тусхай цех хүдэлгэгдэнэ. Нишэ асарагдаһан һолоомсн, зеленко, үбһэн заабол шанаржуулагдаад, хурьгадта үгтэнэ.

Мүнөө эндэ 23 хүн хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, электрик, инженер-механик, сантехник, тэжээл буйлуулдаг оператор гэхэ мэтэ мэргэжэлтэд бии. Хонишод Апрель Цыренмункуевич Дамбаев, Георгий Цырендашиевич Цыбенов болон бусад даалгагдаһан ажалдаа эзэн ёһоор хандаһандаа, үндэр дүн туйлана. Тэжээл шэрэдэг Юрий Цыбеновые онсолон дурдамаар. Юуб гэхэдэ, энэ залуу комсомол хүбүүн ажал хэрэгээрээ сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө, коллектив дотороо нилээд хүндэтэй болонхой.

Байранууд дотор броходомнай, ехэл зохидхон байгаа бэлэй. Энэ нэгэ байра соо байһан 2500 шахуу хурьгадые оройдоол дүрбэн хүн харууһална. Байрын хойто, урда хаһаарнь үбэлдөө дулаа үгэхэ соргонууд, бүлеэн уһа дамжуулха соргонууд түхеэрэгдэнхэй.

— Районой ажахынуудай комплекс хоёроой хоорондохи харилсаан үшөөл гүйсэд шиидхэгдээгүй байһаар. Энэ хамжаанай арбаад мянган хурьганай эдихэ үбһэ тэжээл хэн бэлэдхэхэ ёһотойб. Мүнөө болотор хурьгадаа үгэһэн ажахынууд эдэнэй эдихэ тэжээлыень таһалжа үгэнэгүй, — гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Энэ талаар районой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд зохистой туһаламжа үзүүлхэ ёһотой. Эдэ бүгэдын ашаар тус комплекс ойрын жэлнүүдтэ гаргашалагдаһан мүнгэеэ бусааха аргатай болохо бшуу.

Эндэ суглараһшад XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй, хонишодой хэжэ байһан ажалыень үндэрөөр сэгнээ, эдэнэрэй дүй дүршэлыень халан абаа. Һүүлээрнь тэдэнэр Петропавловка һууринай соёлой байшан, бэеэ һорихо спорткомплекс ошожо хараһан байна.

Тус семинарта КПСС-эй обкомой секретарь В. Ф. Лысов, партиин обкомой хүдөө ажахын таһагые даагша Б. Н. Николаев, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, республикын агропромышленна нэгэдэлэй соведэй түрүүлэгшэ Б. И. Николаев гэгшэд хабаадалсаа.

Ш. БАКШЕЕВ,
манай корр.
Зэдын район.

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ТЭМСЭЛ

ҺУУДАЛ БАЙДАЛЫЕ ХОЁР ОНДООГООР ТАЙЛБА...

Капиталис дэлхэйдэ, экономическа кризис үргэлжэлһөөр байна. Үнэ сэнгүүд дээшэлнэ, ажалгүйдэхэ ябадал улам олошорно. Гэбэшье буржуазна номнолшод социалис оронуудта эсэргүү үзэл сурталай тэмсэл ябуулхадаа, бодото байдалаа зорюута гоёожо харуулхые эрмэлзэнэ. Жэшээнь, ажалгүйдэлгэ яажа харуулагдадаг бэ?

Баруун тээхи элдэб «радио-долгинуудые» шагнахада, ажалгүйдэлгэ тухай үгэ хүүр гараһанайшье үлүү мэтэ болоно. Жэшээнь, сүлөө сагые шэнжэлдэг Гамбургдахи институт юун гэжэ баталан хэлэнэб гэхэдэ, ФРГ-дэ ажалгүйдэлгэ ороной олонхи зондо яһала һайн юумэн болоно. Юундэб гэхэдэ, ажалгүй хүн эдихэ ууха юумээр, хубсаһа хунараар дуталдахаар бэшэ тэдхэмжэ абадаг. Тиигээдшье гадна ехэ сүлөө сагтай тула ямаршье дуратай юумээ хэхэдэнь болохо байна. Жэшээнь, «Немец долгин» гэжэ радиостанциин хэлэһээр, тиимэ хүн хилын саанашье аяншалхаяа ошохо аргатай юм ха.

Баруун гүрэнүүдтэхи ажалгүй хүн мүнгэ зоөрөөр дуталдадаггүй гэжэ харуулха ябадалда гол анхарал хандуулагдана. Тиихын тулада элдэб эсын арга мэхэ хэрэглэнэ. Жэшээнь, манай түхэригые американ доллар, англи фунт, француз франк ба Баруун Германиин маркаар һолидог хэмжээниие миин лэ зэргэсүүлээд, баруунай помнолшод нилээд ехэ тоонуудые гаргадаг байна. Энэ аргын ёһоор, жэшээлбэл, США-гай ажалгүй хүнэй нэгэ һарын дундуур хэмжээнэй тэдхэмжэнь зуун табинһаа гурбан зуун долларто хүрэдэг гэжэ гү, али 110—220 түхэриг болодог байна.

Энээн тухай хэлэхэтээ нэгэн хамта тэдэнэр СССР-тэхи салин хүлһэнэй нэгэ һарын дундуур хэмжээн 177,3 түхэриг юм гэжэ һануулна. Теэд эдэ мэтын бодомжонуудынь бодото байдалтай ябабашье таараддахагүй юм.

Валютна курсые миин лэ зэргэсүүлэн жэшэһэнэй үндэһөөр СССР-эй болон капиталис оронуудай хүн зоной байдал тухай хэлэхын аргагүй гэжэ нэн түрүүн тэмдэглэлтэй. Ушарынь хадаа тиимэ һолилго эл товар ба туһаламжануудай уласхоорондын сэнгүүдһээ үндэһэлнэ бшуу. Харин орон бүхэн доторхи сэнгүүд уласхоорондын сэнгүүдһээ, мүн ондоо социально-экономическа байгуулалтын оронуудай үнэ сэнгүүдһээ ондоо байдаг юм.

Совет эрхэтэд хэрэглэмжын ниитын жасаһаа горитой юумэндэ хүртэжэ, тэрэнь салин хүлһэндэнь нилээд ехэ нэмэри болодог. Буржуазна номнолшод энээн тухай «мартажархина». Гэтэр 1982 ондо манай орондо ниитын жасаһаа 128 миллиард түхэриг хүн зондо гаргашалагдаһан, энэнь 1981 оноойхиһоо 5.8 процентээр ехэ байгаа юм. Эдэ түлбэри ба хүнгэлэлтэнүүдые хараада абабал, хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай һарын дундуур хэмжээнэй салингынь 246 түхэриг болоно бшуу. Энэ ехэл нэмэри гээшэ. Гэбэшье эндэ имагтал мүнгэнэйнь шухала бэшэ, харин ниитын жаса гээшэ совет хүн бүхэнэй ажабайдалда юрэнхыдөө тон ехэ удха шанартай юм.

Англиин «Экономист» гэдэг яһала томсотой журнал эдэ мэтые хараада абажа болоо ха. Тэрэ иигэжэ бэшээ һэн: «Валюта һолилгын хэмжээнүүдые сасуулһанай үндэһөөр хүн зоной мүнгэн олзые сасуулхэ гээшэ ехэ алдуутай юм. Илангаяа түрүүшын хэрэглэлэй эдлэл ба үргэн хэрэглэмжын товарнуудайнь ондо ондоо сэнгүүдтэй оронуудтахи бодото олзо доход ба ажаһуудалайнь хэмжээн тухай хуурмаг ойлгомжо гарадаг. Экономикые огто мэдэхэгүй хүнүүд гү, али юумые зорюута хуурмагаар харуулагшад лэ энэ аргые хэрэглэдэг».

Зүб лэ хэлэгдэйэл даа. Жэшээнь, манай орондо ба Холбоото Штадуудта гэр байрын түлөөһэн ямар бэ гэжэ хараяа. Хэрбээ совет хүдэлмэришэн гү, али алба хаагшын салин хүлһэнэйнгөө 3—5 процентыень лэ энээндэ гаргадаг һаань, американ хүдэлмэришэн салингайнгаа дүрбэнэй нэгэ хубиһаа үлүүень гаргашалдаг байха юм. Юрэ гэр байрын асуудал ямар бэ гэбэл, Советскэ Союзда совет эрхэтэн гэр байра абаха эрхэтэй гэһэн зүйл хэлбэринэгүйгөөр сахигдадаг, хүнүүдэй гэр байрын байдал саг үргэлжэ һайжаруулагдажа байдаг. Харин Холбоото Штадуудта гэр байрын түлөөһэн саг үргэлжэ дээшэлжэ байдаг. Тиин ээзгүй айхабтар олон байрын бии байбашье, табан миллион хүн байрагүй юм.

Ажаһуудалай бусад талануудыешье абажа харабал, тад ондоо байдал үзэгдэнэ. Советскэ Союзда эсэргүү номнол эрхилхэдээ, баруунай сурталшад эдээн тушаа шиидшье гэжэ дуугардаггүйнь элитэ. Жэшээнь, совет һурагшын дунда һургуули дүүргэхэ ябадал тэрэнэй эхэ эсэгын зоори шадалһаа дулдыдадаг гү? Манай орондо болбосоролой аттестадтай болохо гээшэ залуу хүн бүхэнэй имагтал эрхэнь бэшэ, харин үүргэнь байха юм. США-да һургуулида һуралсалгын түлөөһэгүйшье һаань, табан миллион үхибүүд оройдоо һургуулида ороогүй, харин гурбан миллионойнь миин лэ табан жэл һураад хаяһан байха юм.

США-дахи гэр байрагүй эрдэм номгүй эдэ хүнүүд хэн гээшэб? Үнөөхил ажалгүйшүүл ба тэдэнэй үхибүүд. Мүнөө дэлхэйн эгээл баян энэ орондо 15 миллион хүн ажалгүй һууна.

Медицинскэ хангалгые абажа харабал, Америкын ажалгүйшүүлэй байдал тон мүү байха юм. Американ профсоюзай мэдээгээр, бүхы ажалгүйшүүлэй хахадынь шахуу «баалалтын амаралтада» гарамсаараа гү, али нэгэ һара болоод, медицинскэ туһаламжа абаха тэдхэмжэһээ хаһагдадаг. «Та ажалгүй болоо гүт? Тиигэбэл бү үбдэгты» гэһэн зүбшэл профсоюзна американ газетэнүүд үгэнэ. Эмнэлгэ — гээшэ дан үнэтэй зүйл болоно. «Медикэр» гэдэг программын ёһоор 29 миллион бага шадалтанай туһаламжа абаа болоҗо байһыень, американ захиргаан тэрэниие бюджедһээ хаһажа хаяа. Эмнэлгэ аргалалгын талаар совет байдалтай жэшэхэ юумэн тэндэ байхагүй.

«Рейганомикын» зонхилон дэлгэрһэн орондо ондоо байдалтай байха аргагүй. 1981 оной эсэсээр социальна хэрэгтэ зорюулагдадаг гаргашанууд хороогдожо, 250 социальна программануудта сохидол ушаруулагдаа һэн. Тусхайлбал, ажалгүй хүндэ үзүүлэгдэдэг туһаламжа бага болгогдоо, тэрэниие абаха дүримүүд шангадхагдаа. Тиин хэрбээ 1973—1975 онуудай доройтолгын үедэ ажалгүйшүүлэй 75 процентһээ үлүүнь тэдхэмжэ абадаг һааһь, мүнөө тэрэ тоо дүнэ шахуу процент хүрэтэр доошолонхой.

Удаадахи гурбан жэлэй туршада Рейганэй захиргаан социальна гаргашануудые үшөө 13,3 миллиард доллароор хороохо хүсэлэнтэй. Харин табан жэлэй туршада гүрэнэй алба хаагшадай социальна тэдхэмжэ, медицинскэ туһаламжа ба пенсиин жасадань зорюулагдадаг гүрэнэй гаргашые гурбанайнь нэгэ хубиаар хаһаха гэжэ түсэблэгдэнэ. Ингэжэ «алмагдаһан» мүнгэн Пентагоной бюджедтэ ороно.

Социальна гаргашануудые хороохо ябадал бүхы капиталис дэлхэйдэ—Англида ба ФРГ-дэ, Бельгидэ болон Австрида, Янон ба Италида үзэгдэжэ, ажалшадай экономическа байдалые эрид муудхаана. Илангаяа ажалгүйшүүл зүдэрнэ. Зарим бодомжын ёһоор, хүгжэнги капиталис оронуудтахи социальна гаргашанууд 150 миллиард доллароор бури мүнөө хороогдоһон гү, али ерэхэ финансова жэлдэ хороогдохо юм.

В. В. МАЯКОВСКИИН ТҮРЭҺӨӨР 90 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ХЭ ҮЕ САГАЙ АГУУЕХЭ ХҮБҮҮН

Тиихэдэ хүнэй ёһотой Хүн болохо хэрэгтэнь һаад хэдэг бүхы зүйлнүүдээр поэт һанаагаа зободогоо нюуһагүй. Хуушан дэлхэйдэ дурагүйгөө, тэрэниие үзэн ядадагаа Маяковский эли бодо батална, юуб гэхэдэ, хүн хүнэй дайсан гэһэн хараа бодол баримталдаг тэрэ дэлхэйн ёрэөдүй ямаршье найдалгүй бшуу. Хуушан дэлхэйдэ хүнэй арга боломжо, арюун хүсэлэйнь һалбарха үндэһэн огто үгы. Тиимэһээ энэ дэлхэйе үндэһөөрнь хубилгаха, революционно ёһоор хубилгаха шухала. Шэнэ үе сагта хүнэйшье, бүхы арадайшье сэдьхэл һэргэн хубилха ёһотой гэжэ Маяковский хододоо этигэжэл ябаа юм. Тиимэл хадаа поэт үшөө эдир залуу наһанһаа хүбинзаягаа хоридохи зуун жэлэйнгээ түрүү революционно үзэл сурталтай холбоо бшуу. Тиимэл хадаа Россида хуушан дэлхэйн һандаран һалажа, шэнэ сагай наранай гиигэн мандажа байһан 1917 оной октябрь соо «Миний революци», —гэжэ хэлэхэ дүүрэн үндэһэтэй һэн. Тэрэ үеын түрүү үзэлтэй интеллигенциин «революциин тала бериха гү, али үгы гү» гэһэн асуудал урдаа табяад, һанаа сэдьхэлээ зобоожо, шиидэжэ ядажа байхада, иигэжэ өөрынгөө оюун бэлигые революциин хэрэгтэ сэхэ зорюулха гээшэ поэдэй зүгһөө гаргагдаһан ёһотойл баатаршалга, тэрэнэй зохёохы ажалайнь гуманис шэнжын таһаршагүй нэгэ хүбинь мүн шуу.

Россида илаһан революциин дүлэн сооһоо шэнэ Хүн мүндэлөө. Тэрэл Хүн революциин хэрэгтэ бэеэ үгэнгөөрөө, Эхэ оронойнгоо, арадайнгаа урдахи уялгые гүн гүнзэгыгөөр мэдэрдэгээрээ, коммунис үзэл сурталаар нэбтэрэнхэйгээрээ, һайн һайхан һэшхэлээрээ, дэлгэр сэдьхэлээрээ поэдэй зүрхэ халяан долгисуулаа. Тиимэһээл Маяковскийн шүлэгүүдэй гол герой болоһониинь гайхалгүй. Тэрээнтэй суг хамта зэм эмээ түшэлсэн, революционно Россин зам харгынуудаар дабшахадаа, түрэл зам дайда дээрэнь боложо байһан агууехэ хэрэгүүдтэ сэхэ хабаатайгаа поэт хурсаар мэдэрнэ. Өөрынгөө арадтай, Эхэ оронтоёо нэгэнби гэһэн нангин һанал бодолһоо үнэтэй сэнтэй юумэн тэрээндэ үгы: «Асари энэ хүсэнэй бишыхан хубинь байһандаа жаргалтайб, нюдэнһөөмнай дуһалһан нулимсашье хамтын гэжэ мэдэлтэй...»

Маяковский Владимир Ильич Ленинэй—вождиин ба юрын хүнэй—амиды, этигэмэ дүүрэн, түүхын талаһаа тоб гэмэ тодо образ байгуулһан габьяатай. Ленин өөрөө агууехэ революционно гуманист байһан тула арад олоной ниитэ хүсэндэ этигэдэг, хүдэлмэришэн ангиин түүхэтэ үүргэ дүүргэхэ заяатайе зэсэлэн ойлгодог хүн гэжэ зураглан харуулхые поэт оролдоходоо, уран арга шадабарияа дууһыень элсүүлһэн, дура сэдьхэлэйнгээ халуун ульһые шабхан гаргаһан юм. Тиигэжэл Маяковскийн поэзи сооһоо арадай вождиин мүнхэ образ «газар дээгүүр алхалан гараһан зоной дундаһаа эгээл юрын, эгээл хүүлиг хүнэй» түхэл шэнжэ тодорон гаража ерэнэ. Энэ образ хадаа уран һайханайнгаа искусствада Маяковскийн түйлаһан агууехэ амжалта, ёһотойл шэнэ алхамынь болоо бшуу. Имагтал оюун бэлигтэйдэ бэшэ, харин арад зонтоёо мяха шуһаараа холбоотой, тиимэһээл үгэ бүхэнөөрөө Россие революционно ёһоор, Ленинэй заабаряар шэнэлэн хубилгахын түлөө тэмсэжэ ябадаг тула поэт иимэ амжалта түйлаха, иимэ алхам хэхэ арга шадабаритай байба ха юм.

Маяковскийн уянгын шүлэгүүдэй герой «Революци хэһэн», граждан дайнай дүлэн соогуур Соведүүдэй засаг хамгаалһан юм. Тиихэдээ Ленинэй партиин үнэн сэхэ хүбүүн, тэрэнэй найдамтай бэ үсэд зоригто сэрэгшэ байһанаа нэгэтэ бэшэ харуулаа. Маяковскийн герой поэдтэл адли агууехэ Эхэ орондоо үнэн ябаа; ёһото интернационалис үзэл бодолтойгоо баримталаа; тэрэ түрүүшын коммунис субботнигуудта «үбэл, зунгүй» хүдэлжэ гараа; «Сибириин дайдые яларуулха наран мэтэ хүсэтэ Мартенүүдые» холын хооһон хизаарнуудта бодхоогоо; бүхы дэлхэйн үгытэй ангиин түлөөлэгшэдтэ аха дүүгэй ёһоор альга халуунтай гараа һарбайгаа; хүниие доройлон дарладаг буржуазна обществые, Итали ба Германида тархяа үндылгэжэ байһан фашизмые үзэн ядадагаа, үхэлтэ дайсаниинь байһанаа элирхэйлээ. Тэрэ Атлантиин океаниие гаталан гараад, шэнээр «Америкые нээжэ», энэ «миллионернүүдэй ба нара хахалма үндэр байшангуудай орон» хожомоо найдалаа найлмаалһан «буржуазиин хэрэгые буу барижа хамгаалха һүүлшын хэрэм болохо» гэжэ уридшалан мэдээд байгаа. «Худалдадаг дуранай хуурмагые буруушаажа», агууехэ, сэбэр һайхан дураар жүрөөдэдэгөө мэдүүлээ; «амигүй эдтэ, алта мүнгэндэ һүгэдэгшэдэй» хүн шэнжэеэ алдаһые, хүйтэн сэдьхэлгэй болоһые жэйрэ гамгүйгөөр хэагалһан шог энеэдэөр, шорон үгеөр шүүмжэлээ.

Мүнөө үе сагта һэшхэлэй ба сэдьхэлэй һайхан шэнжын энэ дэлхэй дээрэ эгээн үнэтэй сэнтэй болоод байхада, манай шэнэ ёһоной ёһотой социалис лирикын үндэһэ һүүри табигшадай нэгэн болохо Маяковскиин уран бүтээлнүүдэй гүн удхые һайн «танижа абаха» гээшэ тон ехэ удха шанартай гэжэ һануулая. Юуб гэхэдэ, энэ талаар Владимир Маяковский гансашье совет бэшэ, харин XX зуун жэлэй дэлхэйн поэзидэ эхин зүргэ гаргаһан габьяатай юм.

Бүхы бэлиг шадабаряа хүдэлмэришэн ангиин, большевигүүдэй партиин хэрэгтэ зорюулһан поэт революциин, совет засагай аша туһын түлөө «үбэл, зуниие илгангүй» хүдэлөө гэжэ онсолон тэмдэглээ һэмди. Эхэ оронойнгоо ёһотойл эрхэтэниинь байһанаа гүйсэд мэдэрһэн агууехэ Маяковский эдэл жэлнүүдтэ оршон дэлхэйе шэнэ эпохын поэдэй нюдөөр хараха, бүхы юумые шэнээр ухамайлан ойлгохо, тиин тэдээн тухайгаа шэнэ онол шадабаряар, уран һайханай шэнэ аргаар домоглон бэшэхэ гээшэ бэлэн бэшэ гэжэ һайн ойлгоһон юм. Дэмы бэшэ нэгэ шүлэг соогоо тэрэ иигэжэ мэдүүлнэ: «Поэзи гээшэМнай—үнэтэ шүхаг радий малтан абаһантай адлил. Оройдоол грамм олзобориилхын тула он жэлнүүдэ гээхэш. Ори ганса үгын түлөө олон тонно обоохой үгэнүүдые үрбуулхэш».

Теэд тиигээгүй һаа, ерээдүйн, ехэ үзэгөөр бэшэгдэдэг Хүнэй сэдьхэлые яажа нээхэбши? Зүгөөр, нэн түрүүн өөрыгөө һайн ойлгохо, ерээдүйе ямар гэжэ досоогоо ухамайлһанаа тодоор мэдэрхэ тон шухала бшуу. Иимэл бэдэрэлгэнүүдһээ, иимэл үе сагайнгаа зангилаа сооһоо поэдэй Хүн тухай, инаг дуран тухай энхэрэлээр халима аад, эрйтэ мэсэ шэнги хурса мүрнүүд түрөө гэжэ мүнөө хэлэхэ дүүрэн үндэһэтэйбди.

Революциин урда үндэр ехэ уялгатайгаа агшан зуураашье мертадаггүйнь, эрхэтэн талаараа болбосоронги байһаниинь, бүхы зохёохы ажалаа партиин хэрэгтэй нягтаар холбоһон ушарынь хүнгэн бэшэ замдань нэгэтэ бэшэ дайралдаһан бүхы хаалта дабаануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр гаталан гараха хаба хүсэ Маяковскидо олгодог һэн.

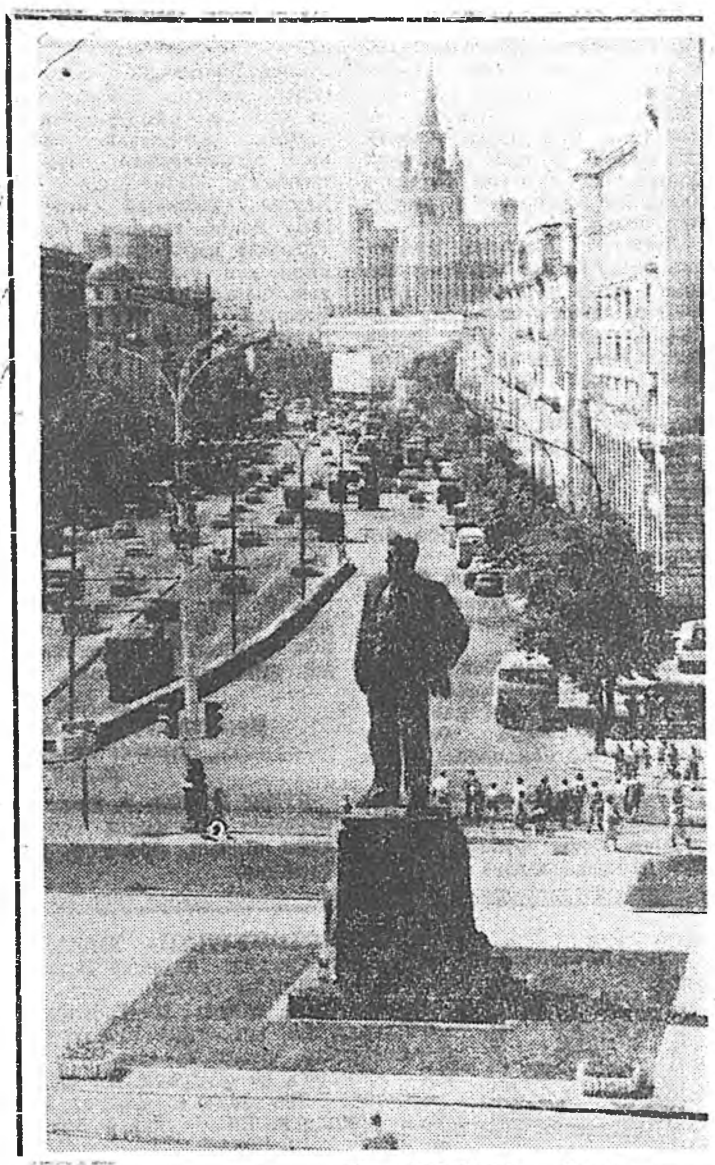
Үгы даа, «олон пүүд бронзоор» намда хүшөө бодхоохо тэрэнэй һанаа хэзээшье зобоогоогүй юм. Харин наһа бараһан хойномни «хамаг шүлэг зохёолнуудаа большевигүүдэй партиин политикада, Россин хүдэлмэришэн ангиин хэрэгтэ» зорюулһандаал Маяковский өөрөө өөрынгөө бэлигые «хосороогоо» гэжэ хүн зониие этигүүлхэ зорилготой элдэб эсын «эрдэмтэд», «шүүмжэлэгшэд» олдохо аабза гэжэ ехэтэ һанаагаа зободог байгаа. Дэмы тэрэ һанаагаа зобоогүй хаш, юуб гэхэдэ, мүнөө совет литература шэнжэлдэг Америкын «мэргэжэлтэд» оюун бэлигтэй поэт аад, политикатай зууралдажа, социализмын түлөө «хии хосороо» гэхэ зэргэ үгэ тараадаг юм.

Владимир Маяковский «Шадалай хүрэмэ шанга хоолойгоор» гэһэн поэмэ соогоо ерээдүйн үгсаатантаяа хөөрэлдэхэдөө, һонор хурсаар, сэдьхэлээ доһолгон байжа, бүхы поэзиингээ гол үндэһые баримталан, ёһотойл партиина, дайшалхы маягаар иигэжэ хэлэһэн шуу: «Олон пүүд бронзо огто намда хэрэггүй, холборхой мраморшье намда туһагүй. Айха юумэн үгы—алдар солоёо хубаалдуужамди, —өөһэдынь зон хаюмбибди. Тиимэл хадамнай тэмсэл соогуур байгуулһан социализмнай бидэндэ хамтын хүшөө болуужан».

Иимэл харюу поэт тэдэ элдэб эсын «эрдэмтэд», «шүүмжэлэгшэд», «мэргэжэлтэдтэ» үгэнэ ха юм!

«Үшөө залуу ябахадамнай, бидэниие ехэ гайхуулан доһолгоһон Маяковскиин аянгата аялга зэдэлээ һэн,—гэжэ Чилиин элитэ поэт Пабло Неруда бэшээ юм. —Үмхиржэ бутаржа байһан поэтическэ, системэнүүдэй дундаһаа... барилгашанай балтын дуундал абяан бардамаар соностоо бшуу... Маяковскиин шүлэгүүд соохи түгэс хүсэн, халима энхэрэл, хурса мэдэрэлэйнь охин манай поэтическэ эпохын гайхамшагта жэшээ боложо хэтэдээ үлэхэл».

Юрий ПРОКУШЕВ,
уран зохёолшо. (АПН).

МОСКВА. Маяковскиин талмай тээһээ Садовое кольцо ниимээр харагдадаг. Наада таладань — В. Маяковскиин хүшөө.

ТАСС-ай фотохронико.

ҮЛЬГЭР ТУУЖА

Зүүн-Сибириин технологическа институтда һуража байхадаа, тэрэ «Смена» гэжэ журнал соо түрүүшынхеэ иимэ бүтээлнүүдые хараһан юм. Тэрэниие хаража һонирхоод, өөрөө иимэ юумэ хэжэ үзөө һаа яаха юм гэжэ тэрэ бодомжолоо. Түрүүшээр хэды юрыншье һаа, үнэн дээрээ тиимэ бэшэ байба. Удаан саг соо бодомжолжо, уран шадабари гаргаха хэрэгтэй байгаа бшуу.

Анатолий Тороевич мүнөө шахтернуудай Нерюнгри городой барилгада хүдэлнэ. Гэбэшье сүлөө сагаа тэрэ ой соо үнгэргэдэг. Ой ошоод ерэхэ бүреэ тэрэ һонирхолтой элдэб юумэнүүдые асараад лэ ерэдэг.

(ТАСС).

ГОЛ ҺАЙХАН ОРОНДО

...Н-БААТАР, ...ЭЙ ГУДАМЖА

Гансал үйлэдбэриин амжалтануудаар бэшэ, мүн жэшээтэ гуримтай байшан гэрнүүдээрээ Ленинэй гудамжа суутай юм. Монголой эрдэм ухаанай, искусствын, социалис оронуудай арадуудай дайшалхы ба интернациональна хани барисаанай гудамжа гээд бүхы орон дотор тэрэ мэдээжэ болонхой. Энэ гудамжаар яаралгүйхэнөөр ябажа хараябди. Сүхэ-Баатарай талмай дээрэһээ арбан алхам болохо газарта үйлсын зүүн талада МНР-эй Наукануудай академиин байшан оршодог. Эндэ олон тоото томо зохёол бүтээлнүүд мүндэлдэг, республикын эрдэм ухаанай ба арадай ажахын элдэб һалбаринуудта шухала үүргэ дүүргэхэ олон темэнүүд шэнжэлэгдэдэг юм. Эртэ урдын авторнуудай үнэтэй сэнтэй хэдэн мянган боти, үнн үнгэрһэн зуун жэлнүүдэй гар бэшэгүүдэй онсо шухаг хэһэгүүд академидэ суглуулагданхай. Үйлсын нүгөө талада Гүрэнэй Д. Нацагдоржиин нэрэмжэтэ драмын академическэ театр оршодог. Үдэшэндөө эндэ хүн зон хододоо олон байдаг.

Эсэгэ оронoo хамгаалгын дүлэтэ жэлнүүдтэ монгол ажалшадай мүнгэ зөөрөөр бүтээгдэһэн. «Хубисхалта Монгол» гэжэ танкова бригадын бүридэлдэ оролсожо, Берлин хүрэһэн түүхэтэй һүр хүсэтэ дайшалхы машинануудай нэгэн үндэр табсан дээрэ табигданхай, гудамжын хотирхой дээрэ харагдана. Дэлхэйн арадуудые хүрин тахалһаа абарһан совет сэрэгшэдэй хэтэ мүнхын баатаршалгые хүндэлэн ёһолхын тула арадай революциин ветеранууд, Халхын-Голой баатарнууд, пионернүүд эндэ ерэдэг.

Уласхоорондын элдэб выставкэнүүд болон яармагуудта нэгэнтэ бэшэ үндэр шагналнуудта хүртэһэн «Улаан-Баатар», «Алтай», «Алтан-Булаг» гэһэн гоё һайхан хибэсүүд Монголһоо холо саагуур мэдээжэ болонхой. ГДР-эй техникэ-экономическа туһаламжаар баригдаһан Вильгельм Пигэй нэрэмжэтэ хибэсэй фабрикада тэдэниие нэхэдэг. Немец ханинар мүнөөнэй шэб шэнэ түхеэрэлгэ асаржа эндэ тодхоһон, Монголой [illegible] дэйэн мэргэжэлтэдые бэлдэһэн юм. [illegible] ГДР-эй хэдэн мэргэжэлтэд мүнөөшье эндэ хүдэлжэ, монгол нүхэдтөө туһална.

Зүгөөр промышленна комбинат Ленинэй гудамжын гол предприятиин нэгэн юм. Гушаад онуудай тэнгээр Советскэ Союзай туһаламжаар байгуулагдаһан түс комбинат республикын экономико хүгжөөлгэдэ урдынхидал мэтэ шухала үүргэ дүүргэдэг юм. Тэрэнэй цехүүд саг үргэлжэ үргэдхэгдэнэ, үйлэдбэринь шэнэлэгдэнэ. Автомобиль заһабарилгын завод, барилгын машина болон оньһон түхеэрэлгэнүүдые заһабарилгын завод, гэр барилгын комбинат, ТЭЦ баригдаһан, Улаан-Баатарай промышленна районда үшөө хэдэ хэдэн предприяти баһал Соведүүдэй ороной туһаламжаар баригдаһан байна. Хоёр арадай ба ороной хоорондохи хани барисаанай, нягта харилсаа холбооной заншалнуудые үргэлжэлүүлэн хүгжөөжэ байһан монгол-совет хүдэлмэришэдэй интернациональна коллективүүд эдэ предприятинуудта амжалтатайгаар хүдэлжэ байдаг. Гуталай ба мебелиин фабрикануд тухай, баригдажа байгаа саарһанай-картоной комбинат тухай хэлэнгүй гаража болохогүй. Чехословаки, Польшо болон Румыни монгол ханиинартаа туһална.

Ленинэй гудамжын үшөө нэгэ иимэ шэнжые анхармаар. Тэрэ монгол арадай ханиинарые хододоо түрүүлэн угтадаг. Тэрэнэй тротуарнууд улаан тугуудаар, транспарантнуудаар шэмэглэн гоёогдодог. Аха дүү арадуудай түлөөлэгшэдые монгол ёһоор хүндэмүүшээр угтахын тула хэдэн арбаад мянган хүн үйлсэдэ гарадаг.

Он жэлнүүд үнгэрхэ. Улаан-Баатар танигдашагүйгөөр хубилха. Тэрэнэй карта дээрэ олон тоото гудамжа болон талмайнууд тэмдэглэгдэхэ, зарим хуушан үйлсэнүүдынь шэнээр нэрлэгдэжэшье болохо. Гэбэшье Монголой ниислэлэй болон бүхы ороной гол үйлсэ гудамжануудай тоодо бидэнэй ябажа гараһан Ленинэй гудамжа хэтэ мүнхэдөө үлэхэнь лабтай.

Александр ДЕНИСОВИЧ,
ТАСС-ай корр.

СРВ. Арадай засагай жэлнүүдэй туршада ороной шулуун нүүрһэнэй промышленность ниилээд хүгжөө. Вьетнамай эгээл томо шулуун нүүрһэнэй «Каошон» гэжэ карьертэ турба мянга шахуу горнягууд хүдэлдэг юм. Совет мэргэжэлтэдэй туһаламжаар вьетнам горнягууд орёо оньһон техникэ хэрэглэжэ һурана, шулуу нүүрһэ малталгын түрүү дүй дүршэл шүдална.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: участогай главна механик Нгуен Фи Нгок экскаватор заһабарилха, ашаглаха талаар ахалагша инженер В. Р. Третьяков (Кемеровэһээ).

ТАСС-ай фотохронико.

Республикымнай ажалшад Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтаба гээшэ. Ажалша коллектив бүхэн энэ хэрэгтэ өөһэд өөһэдынгөө хубитые оруулалсаа.

Манай Улаан-Үдын районой колхоз, совхозууд урда жэлнүүдэйхиһээ улам эршэтэйгээр ажаллана. Мүнөө тэдэнэр үбһэ хуряалгын халуун хаһые эхилжэ байна. Районой ажахынуудаар социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Олонхи колхоз, совхозуудай гүрэндэ һү, мяха, үндэгэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэв.

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулан, Зэдын ба Мухар-Шэбэрэй районуудай ажалшадай тосхон һууринуудаа болбосон түхэлтэй болгохо, модо һуулган ногооруулха талаар гаргаһан үүсхэлыень республикымнай ажалшад халуунаар угтаһан байна. Манайшье районой хүн зон энэ талаараа гээгдэхэгүйе оролдон. энэ үүсхэлыень шадаха зэргээрээ дэмжэлсэнэ.

Саратовка, Сотниково гэһэн тосхонууднай ехэ харгын захада оршодог юм. Ушар тиимэһээл эдэ нютагайхид хамагһаа түрүүлэн Зэдын ба Мухар-Шэбэрэй районуудай ажалшадай гаргаһан үүсхэлые дэмжэһэн, мүн өөһэдынгөө тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, ногооруулха талаар ехэ хүдэлмэри эхилһэн байна. Тэдэнэр үйлсэнүүдые ногооруулһан, айлнуудай газаагуурхиие сэбэрлэһэн, харшануудые будажа, шэрдэжэ, шэмэглэһэн, харгынуудые заһабарилһан гээшэ. Калининай нэрэмжэтэ болон «Пригородный» совхозууд энэ хэрэг эмхидхэхыень тусхай бригада байгуулһан юм.

Ивалга тосхондо мүн лэ горитой хүдэлмэри хэгдэжэ эхилэнхэй. Илангаяа, тосхоной түб болохо Ленинэй нэрэмжэтэ үйлсэ яһала болбосон түхэлтэй болоо. Харшануудынь будагдажа, модод һуулгагдан ногооруулагдаа. Тосхоной бусадшье үйлсэнүүдые хаража, нюдэ баясамаар болонхой.

Түүхын болон соёлой хүшөөнүүдые хамгаалха тухай шиидхэбэринүүд районно Соведэй гүйсэдкомой зүгһөө нэгэнтэ бэшэ ерэдэг байна. Эдэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула манай районой сельскэ, сомоной Соведүүдэй гүйсэдкомууд таараха хэмжээ ябуулганууды олоор үнгэргэнэ. Тиигэжэ Пестерево, Хүйтэн болон Сотниково һууринуудта партизануудта зорюулагдаһан хүшөөнүүд һэргээгдээ, Краснеярово, Николаевска һууринуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда унаһан сэрэгшэдтэ зорюулагдаһан хүшөө табигдажа эхилэнхэй.

Гэбэшье районой тосхон һууринуудые болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри ехэ удаанаар хэгдэнэ. Энэ талаар дутуу дундануудшье олоор үзэгдэнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. «Сельхозхимия» нэгэдэлэй минеральна үтэгжүүлгын районууд хоорондын баазын Саянта һууринда оршодог ушарһаа эндэ сэбэр уһан саг үргэлжэ дуталдадаг. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд энэ талаар ямаршье хэмжээ абадаггүй. Мүн худалдаа наймаанай, медицинын, хүн зоной ажабайдалай хэрэглэмжэ хангалгын талаартшье хараад үзэхэдэ, дутагдалнууд яһала ушарна. Гэхэтэй хамта энэ һууринда ажаһуугшад радиошье шагнаха аргагүй юм. Ехэ-Куналей, Нестерево, Хүйтэн, Тарбагатай һууринуудта мүн лэ иимэрхүү ушарнууд үзэгдэнэ. Ехэ-Куналейн үйлсэнүүдынь муухай, олонхи гэрнүүдынь хашаа хорёогүй байһаар. Эдэ нютагуудые болбосон түхэлтэй болгожо, ногооруулха хүдэлмэри хэгдэнэгүй.

XI табан жэлэй гурбадахи жэлдэ абаһан уялгануудаа дүүргэхын тула манай районой ажалшад шармайн хүдэлжэ, дээрэ дурсагдаһан дутуу дундануудаа усадхаха бэзэ гэжэ найдагдана.

ҺУУРИН ТОСХОНУУДНАЙ ҺАЛБАРАН ХҮГЖЭГ ЛЭ!

НЮДЭ БАЯСУУЛМААР БОЛГОЁ

Л. АНЦИФЕРОВ,
Улаан-Үдын районой байгаали хамгаалгын бүлгэмэй түрүүлэгшын орлогшо.

ЭРДЭМТЫН ХУБИТА

Совет-монгол арадуудай агууехэ хани барисаан тухай, тэрэнэй хэр угай домог түүхэтэ ёһо заншал тухай манай республикын хүн зон һайн мэдэдэг. Монгол ороной экономико, соёл болбосоролые, тэрэнэй хүгжэлтые мэдэдэг, һонирходоггүй хүн үгы гэжэ хэлэхэдэ, алдуу болохогүй ёһотой. Эндэхи эрдэмтэд, уран зохёолшод соёлой ажал ябуулагшад ба үргэн нэлэнхы талын ажалша бэрхэ түрүүшүүл тухай дуулажал, шагнажал, уншажал байдагбди. Монгол орон тухай телевизионно дамжуулганууд, кинофильмнүүд, номууд болон статьянууд олоной анхарал татадаг гээшэ.

Теэд энэ хани барисаанай бэхижэн хүгжэхэ хэрэгтэ совет-монгол хани барисаанай бүлгэм ехэ үүргэ дүүргэнэ. Энэ бүлгэмэй отделени Буряад орондо байгуулагдаһаар 25 жэлэйнгээ ойе мүнөө жэлдэ тэмдэглэхэеэ байна.

Заншалта һайхан хани барисаан, Монгол орон тухай саг үргэлжэ ниитэлжэ, улас зондо хөөрэжэ байдаг хүнүүдэй нэгэн совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадай отделениин правлениин түрүүлэгшын орлогшо Буряадай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай профессор, түүхын эрдэмэй доктор Д. Б. Улымжиев болоно. Тэрэ манай республикын элдэб эмхи зургаануудта ошожо, лекцинүүдые уншадаг, Монголой Арадай Республика тухай байд гээд лэ статьянуудые газетэ, журналнуудта хэблүүлжэ байдаг юм.

Д. Б. Улымжиев Сибириин Монгол ороние шэнжэлдэг ехэ эрдэмтэдэй нэгэн гэжэ тоологдоно. Олон жэлэй туршада урагшатай бэрхээр хүдэлһэнэйнгөө түлөө Буряадай АССР-эй эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

1981 ондо «Зуун жэлнүүдтэ адли жэлнүүд» гэһэн ном тэрэ хэблүүлээ һэн. Энэнь айхабтар һонироор, ойлгосотойгоор бэшэгдэнхэй. Номой 4-дэхи «Социалис Монголой индустриальна алхамууд» гэжэ бүлэгые Монголой Арадай Республикын Науканууда академиин «Эрдэм ба ажамидарал» гэһэн журнал өөрынгөө 1982 оной 5-дахи номерто барлаа бэлэй. Тиихэдэ «Монгол арадай социализм тээшэ зам» гэһэн Д. Б. Улымжиевэй Монгол ороние шэнжэлдэг эрдэмтэдэй уласхоорондын IV конгрессто хэһэн элидхэл конгрессэй хүдэлмэринүүд дотор хэблэгдээ.

Д. Б. Улымжиев Монголой Арадай Республикын Ехэ хуралай Президиумэй указаар оло дахин шагнагдаһан байна.

И. ЯРНЕВСКИЙ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

ХИЛЫН • ТАСС • АПН • СААНАҺАА

И. ГАНДИ ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

ДЕЛИ. (ТАСС-ай корр). Индиин баруун-хойто зүгэй Пенджаб гэдэг штадта дотоодой хархис хүсэнүүдэй һүүлшын сагта ехээр эдэбхижэжэ байһанда Индиин премьер-министр И. Ганди һанаата болоһон тухайгаа мэдүүлбэ. Социальна тэдхэмжын асуудалнуудта зорюулагдаһан конференциин нээлгэн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, тэрэ иигэжэ мэдүүлбэ: «Мүнөө Индиин бата нэгэдэл аюулда ороод байна. Бидэнэй оршон газараа бүрин бүтэнөөр байлгажа шадаагүй һаамнай, үгытэй ядуушуулай аша туһада үргэн ехэ хубилалтануудые хэхэ гэһэн манай бүхы хүсэлэл оролдолгоһоо ямаршье үрэ гарахагүй юм.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ хэды дахин алалга хюдалгын хэгдэһэн Пенджаб гэжэ штадтахи байдал Индиин дотоодын хэрэгүүдэй министерствын дэргэдэхи парламентын консультативна комитедэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Заседанида хабаадагшад Пенджабта боложо байһан үйлэ хэрэгүүдтэ гадаадын хүсэнүүд хамааралсана гэжэ зааба. Энэ оршон газарые Индиһээ таһалха гэһэн сепаратистнуудай арадань США-гай тусхай албан зургаанууд бээе нюуна гээшэ гээд тэдэнэр тэмдэглээ.

АМЕРИКАН СЕНАТОРНУУДАЙ УРЯА

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Сенаторнууд Э. Кеннеди, М. Хэтфилд гэгшэд ядерна зэбсэг үйлэдбэрилгые ба тодхолгые али али талаһаа зогсоохо, тэдэниие хинан шалгагдадаг болгохо тухай США-гай, мүн Советскэ Союзай хоорондоо түргөөр үгэеэ ойлголсохыень уряалба.. США-гай конгрессэй сенатда Рейганэй захиргаанай сэрэгэй-политикын асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлэлгын үедэ тэдэнэр 1984 оной сэрэгэй һомололгонууд тухай Хуулиин проектдэ зохихо заһабари оруулхые дурадхаба.

Ядерна зэбсэгүүдые хорюохо тухай эрилтэтэй тогтоол май соо конгрессэй түлөөлэгшэдэй палата баталан абаһан байгаа. Гэхэ зуура, мүн лэ сенатда оруулагдаһан тиимэ тогтоолой проект гадаадын хэрэгүүдые эрхилдэг сенадай комиссиин гарта баригдаад байна. Сагаан байшангай заабаряар хүдэлдэг хуули захиргаанайхид гээшэ захагүй ехээр һаалта хэнэ, хуулиин проектые баталуулхагүйһөө гадна, конгрессэй доодо палатада энэ тогтоолые зүбшэн хэлсүүлхэгүй гэжэ оролдоно.

Сенаторнууд Э. Кеннеди, М. Хэтфилд гэгшэдэй дурадхаһан заһабари хуулиин проектые сенадай һайшаахын урда тээ зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаха зэргэтэй юм. Тиимэһээ һаяын үдэрнүүдтэ тэрэ зүбшэн хэлсэгдэхээр хүлеэгдэнэ.

КПВ-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

КАРАКАС. (ТАСС). Уласхоорондын оршон байдалай шухала асуудалнууд, мүн орон дотор һунгалтын урда тээхи хүдэлмэриин ямараар ябажа байһан тухай асуудал Венесуэлын (КПВ) Компартиин ЦК-гай ээлжээтэ пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Тэрээндэ хабаадагшад нэгэн дуугаар мэдүүлгэ баталан абаад, дэлхэйн бүмбэрсэгэй элдэб олон районуудта США-гай империализмын дайн байлдаа үүдхэхые пэдэдэг ушарта бүхы демократическа олонниитын ехээр һанаата боложо байһан тухайнь тэрээн соо хэлэгдэнэ. Дундуур зайда табигдадаг ядерна шэнэ зэбсэгүүдые Советскэ Союз болон бусад социалис оронууд тээшэ харуулан Баруун Европодо тодхохо тухай Рейганэй захиргаанай хорото муухай хүсэл бодол арадуудай дура гутаана гээд тэрээн соо заагдаба. Сэрэгэй талаар Советскэ Союзһаа хүсэтэй болохо гэһэн США-гай һэдэлгэ, Пентагоной үүдхэһэн тэрэ ехэ зэбсэгжэлгэ бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай хэрэгтэ горитойхон аюул тохёолдуулна, хүн түрэлтэнэй ами наһанда хоро хүргэлгэ мүн болоно гээд Венесуэлын коммунистнууд тоолоно.

Никарагуа гэжэ гүрэндэ эсэргүү империализмын хорото һуулгануудые саашадань дэбжэлгые, социалис Куба гушаа ехээр заналта хэдэг байһан ушарыень, энэ оршон шадарай бусад оронуудай хэрэгүүдтэ США-гай бүдүүлигээр хамааралсаха ябадалаа үргэдхэһэн ушарые КПВ эрид шангаар шүүмжэлнэ.

Транснациональна корпорацинуудай дээрмэдэлгын политикын эсэстэ, нютагай хуули захиргаанай дура зоргоороо болодог ушарта ороной арад ниитын байдал холо муудажа байна гээд, энэ документ анхарал хандуулна. Мүнөө үедэ Венесуэлын демократическа хүсэнүүдэй шухала зорилгонь — эб найрамдалай, уласхоорондын аюулгүй байдалай, социальна дэбжэлтын түлөө, арадуудай национальна талаараа бэеэ дааһан байдалые хүндэлхын түлөө тэмсэл болоно гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Байгша оной декабрьда президентые һунгаха һунгалтын үедэ ороной түрүү үзэл бодолтой бүхы хүсэнүүдэй эб хамтаараа тэмсэл ябуулжа, томо капиталай дөбтолгодо харюугай сохилто үгэхыень, ажалшадай аша талые хамгаалхыень Венесуэлын коммунистнууд уряалба.

МҮРЫСӨӨНДЭ ИЛАГШАД АЯНШАЛГАҺАА БУСАБА

1982—1983 онуудай үбэлжэлгын үедэ малшадай дунда дэлгэрһэн Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илаһан бүлэг хүнүүд эрхим һайн ажалайнгаа түлөө урмашуулагдан, ВЦСПС-эй түлөөһэгүй путевкоор шагнагдажа, Болгарин Арадай Республикаар хоёрдо хонотго аяншалаад ерэбэ.

Республикынгаа район бүхэнһөө шахуу суглараһан 33 хүниие бүридхөөд, хари оронуудаар аяншалагшадай мэдэжэ абаха, хадууржа ябаха ёһотой дүрим заабаринуудтай танилсуулжа байхадамнай, юрэдөө ябаха дээрээ байтайшье һаа, үнэн холо мордохо болоходоо, зүрхэ алданһан хэрэгтэйшье хүнүүд үзэгдэжэ дэнэ юм. «Бурууһай бэлшээриһээ гаража үзөөгүй» гэһэн үгэ бии агша гүб даа. Тэрэниие нюуһаа бидэнэй Улаан-Үдэһөө саашаа гараагүй хүнһди» — гэжэ зарим нэгэн хэлэжэ байгаа һэн. Тингэбэшье тэдэмнай «Улаан-Үдэ—Москва» гэһэн авиарейсдэ һууһаа, түрүүн ниислэл холто гэзшэ, удаань Болгари шэглэн мордоо бэлэй...

Эдэ үдэрнүүдтэ тус бүлэг аяншалгаһаа бусажа ерэбэ. Нарата оронһоо бусаһан хадаа шэг шарайнуудыньшье һайхаһууд — нэгэ янзаар каранда дүрэжэ, хүри улаахан болошонхойнууд үзэгдэбэ. Бултадаа баяртайнууд, энэ сэхилэнхэйнүүд, аяншалгаараа сэдьхэлээ хангалттай байгаа һэн.

— Зай, нүхэд, хэр ябажа ерэбэ гэзшэбта? Хөөрыт, — гэжэ тэдэндэ хандабабди.

— Аргагүй һайн даа. Юрэдөө, юунһээнь эхилжэ хөөрэлтэ юм даа, харахан нүдэнэй ехэл гэзшэ. Оло дахин дуулаһаар, нэгэ дахин хараһан дээрэ гэлэдэг той зүб байна, — гэжэ Загарайн районой 1982—1983 онуудай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой туналшан, партиин гэшүүн, КПСС-эй областной комитедэй гэшүүндэ кандидат, Элхин поселкоор Советэй депутат Р. Ц. Аюшеева хэлэбэ. — малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхын тулада оролдохо хэрэгтэй байһан. Тиимэһээ малшан бүхэн шанга шалгалта дабаһан байха. Үнэн зүрхэнһөө оролдоо. Үдэр, һүниие мэдэнгүй хүдэлжэ, Бүхэсоюзна мүрысөөндэ илаһан ушарнай иигэжэ урмашуулагдаба, харюулагдаба гэжэ бидэ бултадаа мэдэржэ ябаабди даа. Һайнаар хүдэлөөд байбал, һайнаар амарха, аяншалха арга олгогдоно гэзшэ. Энээн тухай би айл аймагтаа, танил талададаа хөөрэжэ ябахаб, — гэжэ Раиса Цыдыпдоржиевна нэмээ һэн.

— Бухы наһаараа һанан һанан баярлажа ябаха юумэтэй болобо гэзшэбди, — гээд Энжэ Форвазтиновна Валиулина хажууһаань тодожо абан, нүхэрөө дэмжэбэ. —Би Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо һаалишанаар хүдэлдэгби. Хэзээ нэгэтэ Болгар ороноор миинтээр аяншалжа ерэхэб гэжэ ой ухаандамнишье ородоггүй һааб даа. Москваһаа гараһаар лэ Софи хотодо буугаа һэмди. Юу хэлэхэб, һайхан город байна даа. Бусадшье городуудынь гоё. Хэдэн городоорнь аяншалһанай һүүлээр 12 үдэр соо Хара далайн эрьедэхи Алтан элһэн гэдэг үзэсхэлэн гоё газарта амаржал гараа гэзшэбди. Сэхыень хэлэхэдэ, тиигэжэ байтараа, айхабтар ехээр гэрээ, тала дайдаяа гэнтэ һанашооб. Яаба хээбэшье, түрэл Буряад оронһоо дээрэ юумэн хаанашье үгы даа, — гэжэ Э. Ф. Валиулина нютагаа магтаба.

Эдэ аяншалагшадай бүлэгтэ Хэжэнгын районой Загатын совхозой түрүү хонишодой нэгэн И. Б. Ербаев оролсон байна. Тэрэ үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ харахан гарһан 553 эхэ хонинһоо 595 хурьга абаад, бултыень бүрин бүтэнөөр тэжээжэ, социалис мүрысөөндэ илажа гараһан алдартай хонишон. Чисанын сельсоведэй депутат Иван Булгутович Ербаев асуудалдамнай иигэжэ харюусаба: «Юрын малша хүндэ маш түрэ хододоо ехэ анхарал хандуулдаг. Ажал хүдэлмэриимнай түлөө иигэжэ урмашуулжа байгаа гэзшэ. Хара далайда амараад ерэхэ гэжэ иигэжэ гоё байна. Түлөөдэ ажаллаһаар байхаһан, улам ехэ амжалтын түлөө оролдонгүй яахабиб. Юумэ гэзшэмнай хуу харюутай юм хаям, — гэжэ хонишон урмашаха зуураа, — инхэдээ ямар һайхан аэровокзалтай болошоод байба гэзшэбди. Эндэһээ мордохоодоо, бидэ хуушан вокзалдаа ниидэһэ нэмдэ. Һайхан аэровокзал гэзшэ городой шарайе гансата ондогоор харуулдаг юм байна гэжэ ойлгобоол. — гэжэ һаналнаа бидэнтэй хубаалдаба.

Энэ бидэ Болгарин Арадай Республикаар аяншалаа ерэһэн 33 малшанай минии гурбанайнь һанамжа дурадхабабди. Тэдэ бусад нүхэдэйн нэрэһээ В. С. Скипрецкас (Ахатын Агат), адуушан В. М. Самбоев (Баргажан), наалишан Т. К. Махова (Улаан-Үдын район), мал адуулагша Н. Е. Цыбикжапова (Ярууна) гэгшэдээ асуудалнаа, — баярлалаа эмэрхүү харюу үгэхэ байха.

Үнэхөөрөө, хүшэр хүндэ үбэлжэлгые амжалттайгаар дабажа гараһан эдэ нүхэд дэлхэйн аяншалга амаралта хэрэгтэй байгаа. Тиимэ тааруулжа, баяртаа тэдэ үбэлмэ байрататай бусажа ерэһэниинь олондо жэшээ болог.

Б. ФЕДОРОВ,
Буряадай облсовпрофой хилын саагуур аяншалха талаар совет туризмын ахамад инструктор.

УЛАСХООР... ШЭНЖ...

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ АША

Эб найрамдал хадаа ажаһууха эрхэ мүн. Иимэ лозунг доро һүүлэй үдэрнүүдтэ дайнда эсэргүү хүдэлөөндэ хабаадагшадай хүсэ ехэтэ манифестацинууд Холбоото Штадуудта, Англида, Францида, ФРГ-дэ, Италида, Япондо, Австралида ба бусад олон оронуудта үнгэргэгдэһэн байна. Баруун Европын олонхи гүрэнүүдэй газар дээгүүр «Ядерна буу зэбсэг бү асарагдаг!», «Европодо шэнэ ракетэнүүд бү тодхогдог!» гэһэн лозунгтой «Эб найрамдал-83» гэһэн маршнууд үнгэргэгдэнэ. Норвегиин, Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай, Финляндиин ба Швециин велосипедистнүүдэй хабаадалгатай урилдаан амжалтатай үнгэргэгдэжэ байна.

Эб найрамдалай тала баригшадай үнгэрһэн неделидэ хэһэн ажал ябуулга хадаа энэ дэлхэйдэмнай үргэн далайсатайгаар дэлгэрһэн дайнда эсэргүү хүдэлөөнэй миил нэгэхэн хубинь болоно. Тэрэнэй эхи захань эли тодоор харагдана. Советскэ Союзай Коммунис партиин ба Франциин Коммунис партиин делегацинуудай хамтын мэдүүлгэ дотор тэмдэглэһэнэй ёһоор, уласхоорондын байдалда һанаа зобоомо ушар тохёолдуулагдажа байна. Мүнөө үе сагай түйлалта хүгжэлтэдэ, манай дэлхэй дээрэхи ажамидаралда айхабтар аюултай хойшолонгуудаар элбэг ядерна дайнай һужэржэ боломо ушар байдалай урда хүн түрэлтэн хүрэжэ ерэнхэй.

Арадуудые социальна ба национальна талаар сүлөөрүүлгые яажашье һаань, зогсоохо, сэрэгэй хүсэнэй талаар булюу байдалтай болохо гэһэн дэлхэйн империализмын ээрхэг түримхэй хүсэнүүдэй эрмэлзэл эб найрамдалай хэрэгтэ аюул тохёолдуулна гэ... үргэдэжэ байһа... ха хабагүй боло... хэг түримхэй хү... гуулалтын хоор... лаар арсалдаае... той байлгаар ш... Энэ ушарһаа те... дожо боломо а... бээ тиимэ юумэ... шэ һаа, хүн түр... даха болоно.

Иимэ эрхэ б... олониитын хүдэл... дээшэлжэ, мүнөө... нэ хүсэн болож... би бүхэндэ эб н... да ажаһуулгые... лай ехэ хүсэнүүд... хадаа хүн түрэл... тар ехэ арга бо... циальна, мэргэ... мүн бусадшье... гаража, олониит... лөөн хэдэ хэдэ... ниитэ национал... лонхой.

Буу зэбсэгүүд... зэбсэгүүдые бүтэ... ба хороохо та... зорилгонуудай... түйлаха, шахарду... тическэ ба сэрэг... ха замда тэхэри... Союзай ба соц... уряа ухаан бодо... дээрэ дурсагда... лагданхай.

ОЛОНХИДОЙ ЗАХЯАҺАА ЭРИД Б...

ФРГ-гэй канцлер Коль ба тэрэнэй орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Геншер гэгшэдэй хөөрэлдөө хэхээ Москва ошоходонь, оронойнь дайнда эсэргүү хүдэлөөндэ хабаадагшад Европодохи ядерна зэбсэгүүдэй нөөсые хороохо тухай Женевэдэ боложо байһан хөөрэлдөөн дээрэ үгэеэ түргөөр ойлголсохо ябадалда нүлөөлхэ гэһэн захяа тэдэндэ үгэһэн байха юм. Гэбэшье, политическэ байдал шэнжэлдэг олохон хүнүүдэй үгэһэн тайлбаринуудай харуулжа байһанай ёһоор, Бонной эльтэмэлнүүд тэрэ арга боломжоёо хэрэглээгүй байна. «Коль Москвада немец хэлэн дээрэ хэлээ. Теэд хэлэниинь айхабтар американ акценттэй байгаа», — гээд Баруун Европын газетэнүүдэй олонхинь тэмдэглээ. Энэ ажаглалтын яаха аргагүй зүб байһыень Москвада үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ Колиин үгэ хэлэлгэ, Бонн ерэхэдээ Баруун Германиин «Вельт» газетын ба радиогой асуудалнуудта үгэһэн харюугайнь үгэ гэршэлһэн байха юм.

Женевэдэ боложо байһан хөөрэлдөөн дээрэ үгэеэ ойлголсохо ябадалда һаад тохёолдуулжа байһан Вашингтоной бүтэмжэгүй хараа бодолые сагааруулан аршалхын тулада Коль хэрэгтэй бүхы юумэ хуу хэһэн байна. Тодорхойлон хэлэбэл, бүгэдэндэ мэдээжэ Советскэ Союзда ба Варшавска Договорто ородог бусад оронуудта эсэргүү шэглүүлэгдэһэн Англи ба Франциин дунда зэргын зайда буудагдаха ядерна зэбсэгүүдые тараада яашье абажа болохогүй гэжэ тэрэ «этигүүлхые» оролдоо. Американ талые ямаршье нюуса далдагүйгөөр баримталһан хараа бодолынь Баруун Европодо шүүмжэлхы мэдэрэл түрүүлээ. Англиин монополис буржуазиин аша туһын хэрэгүүдые харуулдаг «Экономист» журнал Англи ба Франциин дунда зэргын дайда буудагдаха зэбсэгүүд тухай асуудалнуудта тогтохо зуураа, иигэжэ мэдүүлбэ: «Ямар нэгэ тоололгодо тэдэ ракетэнүүдыень саг зуура оруулалсаха хэр... ойлгосотой. Хэрб... өөһэдынгөө ядер... лалта тогтоохоор... һаань, Англи ба... кетэ бариха гэжэ... шөөгдэхэ гэжэ бү...

Колиин Моск... Вашингтон тад... сэгнэбэ. Москва... хай элидхэхээ... тэбэрин абалгаар... зидент Рейган... Шульцтай хэһэн... рилха зуураа, В... үндэр тушаалта... роподе американ... раан тодхохо СШ... хөөрэлдөөндэ Бон... долтой» байһанда... тай, сэдьхэлээ хан...

Американ ракет... тарван тодхолгодо... пын һүүлшын хүн... «хизаарлаха» гэһэн... долдо эсэргүү ба... хүн зон эрид шу... Мүнөө хожомдог... тэдэнэр энэ үйлэ... хүргэхэгүй гэһэн э... шэнэ ракетэнүүдэй... гаа гэзшэ һаа, ФР... пын бусадшье оро... ломо дайнай аюул... ха юм. Европодо... буудагдаха ядерна... руулхын орондо... хороожо, Европо... дээрэхи шахардуу... һуларуулхын тулад... арга боломжонууд... гэһэн Советскэ С... сад оронуудай ур... эсэргүү хүдэлөөнд... дэмжэнэ.

ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ДАЙН УЛАМ

Холбоото Штадууд импортнэ худалдаа наймаагаар асарагдадаг буладта — энэ удаа һайн шанартай түс металлда шэнэ хизаарлалта табиба. Энэ ушарһаа Баруун Европын ба Японой металлургическа промышленностьда айхабтар хүндэ хүшэр байдал тохёолдуулагдаба. Англиин, ФРГ-гэй, Франциин, Италиин, Японой ба бусад гүрэнүүдэй булад хайлуулдаг компанинууд хэдэн зуу миллион доллароор хохидолдо орожо, хэдэн арбаад мянган хүдэлмэришэдые ажалгүй болгон предприятинуудайнгаа хашаанаа намнан гаргана.

«Булад хайлуулгын фронт» дээрэ эдэ үйлэ хэрэгүүд һаад түбэг яһала ушаруулбашье, капиталай оронуудта үдэр ерэхэ бүри улам ехээр үргэдэжэ байһан худалдаа наймаанай миил юрын нэгэхэн ушар болоно. Удаан саг соо үзэгдөөгүй унжагайгаар үргэлжэлһэн экономическа гүн гүнзэгы кризисэй хүшэр хүндэ эрхэ байдалда капиталис арьяатан бүхэнэй өөрынгөө бэрхэшээл ехэтэ асуудалые нүгөөдынхиингөө хүзүүгээр шиидхэхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэлынь хэзээ хэзээнэйхиһээ орьёлно.

Энэ хүсэлэл оролдолгонь США-гай политикада илангаяа эли тодоор харагдана. Өөрынгөө экономическа түйлай ехэ арга боломжонуудта, дэлхэйн худалдаа наймаанда доллароой ээлжэ байһан булюу байдалда түшэглэн, Вашингтон өөрынгөө хамжагшадта ба үрдилдэгшэдтэ баалалтаяа хараа байса шангадхана. Һүүлэй хоёрхон һарын туршада Холбоото Штадуудта гадаадаһаа асарагдадаг эд хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха хэмжээн 56 дахин абтаһан байна. Европын ба... тые хизаарлахаһаа... нэрлэжэ болоно. Ж... дууд өөһэдынгөө... мүнгэ горитойгоор... продукцинуудые на... рэһээ баруун евро... даа. Японой автомо... но промышленности... гада хизаарлалта...

Мүнөө капиталис... хэмжээнүүдые бэе... лонхой. Вильямсбер... лөөн дээрэ «проте... хэрэглэхэгүй, тамо... дые усадхаха» гэжэ... най һүүлээр иимэ... байһаниие тэмдэглэ...

Һүүлэй үедэ тох... байдал капитализм... зисэй гүнзэгырэлгэ... дорхойлолгын зүб... гэршэлэн харуулна... талаар дайн, импер... дэй улам хурсадал... эдэй ба энергиин... далга — эдэ бүгэд... дэбжэлтын хэм хэм... дөөгүй ехэ социал... империализмын даб... дотоодынгоо ба гү... мороонһоо, арсалда... тарха аргагүй байһ...

МОСКВАГАЙ АРТИСТНУУД — МАНАЙДА

Театрай болон киногой залуу артистнууд БАМ-ай хүдэлмэришэдэй тосхонуудта концерт табина.

Москваһаа ерэһэн бригада Щукинай нэрэмжэтэ театральна училищи дүүргэжэ гарагшадһаа бүридэнхэй. Тэдэнэр мүнөөдэр Северомуйскда түрүүшынгээ концерт табиханъ, Москвагай залуу артистнууд хоёр долоон хоног соо БАМ-ай Буряадай участогай бүхы тосхонуудай хүн зониие программатаяа танилсуулха юм. Тэдэнэр зүжэгүүдһээ хэһэгүүдые, дуу, хүгжэм болон бусад номернуудые гүйсэдхэхөөр хараална.

Энэ һарада манай республикада Совет Армиин театрай, Хойто зүгэй ород арадай хоор, Вильнюсэй струнна квартет, мүн Чехословакиин эстрадна артистнууд ерэхээр хүлеэгдэнэ.

Д. ДАГБАЕВ.

БАГШЫН ЖЭШЭЭГЭЭР

Тайгын Верхний перевал гэжэ һуурин тосхоной дундa һургуулиин Дендрарий байгаалиин хүшөө гэжэ соносхогдоо юм. Алас Дурнын мэдээжэ хизаар оронoо шэнжэлэгшэ, РСФСР-эй габьяата багша Б. Шибневэй туһаламжаар үхибүүд тэрэниие байгуулаа юм.

— Борис Константинович эндэ биологиин багшаар 40 жэл соо хүдэлөө юм, — гээд ТАСС-ай корреспондент хөөрэнэ. Энэ үедэ ой соохи үзэсхэлэн һайхан нуурые тойруулаад багша шабинартаяа хамта онсо шухаг мододые тарижа ургууhан байна. Хэдэн үеын һурагшад энэ сэсэрлигые байгуулгада хабаадалсаа. Һургуулиие дүүргэһэн класс бүхэн һайн һайхан дурасхаал болгон Алас Дурнын ургамалай аймагай хомор ургамалнуудые таридаг гуримтай. Түрэл хизаар соогуураа аяншалаад ерэхэдээ, үхибүүд хоморой ургамалнуудые асардаг. Арба мянган гектар талмай дээрэ 70 гаран янзын һөөг бургааһан, модон ургана. Тэдэнэй дунда «СССР-эй улаан дэбтэртэ» бэшэгдэһэн хоморой ургамалнууд олон юм.

Байгаалиин энэ хүшөө ургамалай аймагай ёһотой лаборатори болонхой. Эндэ үхибүүд ургамалай хойноһоо харууһалжа һурадаг. Б. Шибнев наһанайнгаа амаралтада гараашье һаа, урдынхяараал түрэл дайдынгаа байгаали хамгаалагшадые хүмүүжүүлһээр.

(ТАСС).

ШЭНЭ КИНО

ЭБСЭШЭГҮЙ ИНСПЕКТОР БА БУСАД

Гүрэнэй автоинспекциин хүдэлмэрилэгшэдэй ажалые хэмнайшье үдэр бүхэндэ харанабди. Харин энэ удаа тэдэнэрэй ажалые **«Инспектор ГАИ»** гэжэ шэнэ фильмһээ хаража һонирхохомнай.

Фильмын гол герой инспектор Петр Зыкин харгы замай дүримүүдые хүн бүхэн—ехэ габьяатайшье байг, томо ноёншье байг—заатагүй баримталха, жаахашье эбдэхэ ёһогүй гэжэ мэдэрэн, бултанда адли эрилтэ табидаг байна. Харин районууд хоорондын автосервизэй станциин шэнэ директор Валентин Павлович Трунов гансал ондоогоор бодоно. Тэрэнэй һанаашаар харгын дүримүүдые хүн бүхэн баримталха ёһотой бэшэ. Эдэ хоёр геройн харилсаан дээрэ тус фильм саашанхи хүгжэлтээ абана.

Режиссершье, актершье гэжэ олондо мэдээжэ болоһон Сергей Никоненко автоинспекциин инспектор Петр Зыкинэй рольдо наадана. Тэрэнһээ гадна совет киноэкранай суута мастернууд Олег Ефремов, Никита Михалков гэгшэд тэндэ хабааданхай.

Июль һарада харуулагдаха удаадахи шэнэ фильм гэхэдэ, түймэр сарагшадай ажал харуулһан **«Тревожное воскресенье»** гэжэ картиные дурдая. Түймэр сарагшад гээшэмнай айхабтар зүрхэтэй, шэлэһэн мэргэжэлдээ үнэн сэхэ хүнүүд ха юм.

Хара далайн порт дээрэ байһан хариин ороной танкер гэнтэ дүрэжэ, дээрэнь заһабарилга хэжэ байһан табан хүн аюулда ороно. Галһаа болоожо уламжалхаяа байһан тэһэрэлгэ ганса суднада бэшэ, харин бүхы порт болон городто аюултай болоод байгаа. Теэд түймэр сарадаг мэргэжэлтэдэй гайхамшаг габьяагай ашаар тэрэ аюул усадхагдана.

Актернууд Эммануил Виторган, Клара Лучко, Александр Белявский, Георгий Корольчук, Сергей Мартынов, Рубен Симонов болон бусад тус фильмдэ хабаадана.

Режиссер Вл. Григорьев «Ленфильм» студида **«С тех пор, как мы вместе»** гэжэ фильм буулгаа. Тэрэнэй геройнууд— студентнэр Надя Валерий хоёр ажабайдалаа хамта зохёохоор шиидээд байхадаа, бишыханшье тооһо тобориггүй инаг дуранда этигэһэн ааб даа. Харин үнэн дээрээ бухы юумэн һанаашаарнь бэшэ байшоо...

Надиин ролиие гүйсэдхэһэн Светлана Смирнова кинодо дуратайшуулда танил байха. Тэрэ «Чужие письма» (Зина Бегункова), «Кольца Альманзора» (принцесса Алель), «Соловей» (Мария), «Самая длинная соломинка» (Вероника) гэжэ фильмүүдтэ наадаһан гээшэ.

Литвагай мэдээжэ режиссер Витаутас Жалакявичус ээлжээтэ шэнэ хүдэлмэрее **«Извините, пожалуйста»** гэжэ нэрлээ. Сценариень тэрэ өөрөө бэшээ юм. Фильм доторхи үйлэ хэрэг эдэ үдэрнүүдтэ болоно. Мэдээжэ композитор, дуушан Пранас гэдэг ажабайдалайнгаа эгээл хүндэ хүшэр үедэ түрэл городоо бусажа ерэнэ. Тэрэнэй оршон тойронхи байдалтай, гэр бүлэтээ харилсааниинь орёо болоһон байгаа.

Автор дабтагдашагүй бэлигтэй актернуудай хүсөөр хүнэй психологиие үнэншэмэ зүбөөр харуулжа шадана.

Гушаад наһатай болоһон хүнүүд — проектировщица Сона инженер Рубен хоёр тухай **«Механика счастья»** гэжэ уянгата киноповесть хөөрэнэ.

Гурбан үхибүүнэй эхэ Сона гэдэг зан абаряараа ехэ хүсэтэй, бүхы юумэеэ түйлажа, дабажа шадаха хүн. Хэрэгтэй болоо һаань, тэрэ өөрынгөөшье түлөө бодожо шадаха. Харин Рубен тад ондоо, зөөлэн, эшэмхэйшье зантай. Тиигэбэшье хоёр ондоо абари зантай Сона Рубен хоёр зол жаргалаа олоно. Зол жаргалай «механика», ондоогоор хэлэбэл, «түлхюур» хүн бүхэнэй өөрынь гарта. Эгээл дүтынгөө хүниие жаргалтай болгохын тула өөрыгөөшье гэмнэхагүй байһанаа фильмын геройнууд харуулжа шадаа. Алла Туманян Азат Гаспарян хоёр тэдэнэй образуудые һонирхолтойгоор гаргана.

Республикымнай кинопрокадай конторо байгша һарада социалис оронуудай фильмүүдые дурадхана. **«Опасный эксперимент»** гэдэгые тэмдэглэе. 1918 ондо бүхы дэлхэй дээрэмнай «испанка» гэжэ грипп тараһан байгаа. Тэрээндэ нэрбэгдэжэ, 20 миллион хүн үхэһэн юм. Тэрэнэй шалтагааниинь мүнөөшье болотор мэдэгдэдэггүй юм. Харин тус фильмын авторнууд үшөө тэрэ үедэ бактериологическа зэбсэг бэлдэжэ эхилһэн эрдэмтэдэй хүдэлмэриие һэжэглэһэнээ харуулна.

Польшын режиссернууд **«Записки молодого варшавянина»** гэжэ фильм дурадхаба. Варшава хотодо ажаһуудаг Ежи Барнаба гэдэгэй тэмдэглэлһээ харагша һонирхолтой олон юумэ мэдэхэ аабза.

Капиталис оронуудһаа Индиин — **«Нури»**, Франциин **«Он начинает сердиться»** гэжэ фильмүүдые харахат.

В. ПАВЛОВА,
кинофикациин управлениин ахамад редактор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Сона үхибүүдтэеэ «Механика счастья» гэжэ фильм, артистка Алла Туманян.

УДААН НААДАГШАД УРМАШУУЛАГДАБА

«Спортлото» гэжэ лотерейн наадандa хүн зон олоороо хабаадана. Наадандa хабаадагшад өөр өөрын онол аргаар тоонуудые таахые оролдодог гээшэ. Тэрээнһээ гадна ЭВМ дээрэ тоолон бодогдоһон хэдэн олон гурим бии юм. «49-һөө 6-ень тааха» гэһэн лотерейдэ 13983816, «36-һаа 5-ень тааха» лотерейдэ 376992 комбинаци тодорхойлогдонхой. Теэд тэды олон билет худалдажа абахын аргагүй... Тиимэһээ «Спортлотодо» дуратайшуул өөһэдын гуримтай байна.

Жэшээлбэл, Улаан-Үдэ хотодо ажаһуудаг С. Телетнечев өөрынгөө гуримаар 4.330 түхэриг һаяхан шүүгээ. Сергей хэдэн жэлэй туршада «Спортлотогой» наадандa хабаадалсана. Тэрэ лотерейн хоёр наадaнай тираж бүхэндэ нэгэл алин гуримаар дүрбэ-дүрбэн биледые тэмдэглэнэ. Биледэй гурбан гү, али дүрбэн тоогой тудалдажа шүүхэдэнь, нэгэн-хоёр тооень хубилгадаг заншалтай. Тиигэжэ «49-һөө 6-ень тааха» лотерейдэ табан ноль тоонь тудалдаа. Хэзээ нэгэтэ заабол ехэ шүүбэридэ тудахаб гэжэ мэдэдэг һэмби, — гээд Сергей хөөрэнэ. Хэн саг үргэлжэ наадaнаб, тэрэ заабол шүүхэ гэһэн үгэ эндэһээ удхатай.

Манай орон дотор хэдэн олон хүн зон «Спортлотогой» наадандa хабаадана. Энэ наадандa хабаадалсахадаа гансал шүүбэри бэшэ, харин биледүүдэй тооень зураха хэдэн олон комбинаци, мүн лэ тиражые хүлеэхэ үе болоно. Тиихэдэ «Спортлото» наадахадаа Таанад физкультура болон спортын хүгжэлтэдэ, спортын шэнэ барилгануудта өөрынгөө хубитые оруулжа, ехэ удха шанартай хэрэгтэ хабаадана гээшэт.

А. ИЛЬИНА.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» июлиин 9-дэ үнгэргэгдэһэн 28-дахи тираж.

«49-һөө 6-ень тааха». 3—бобслей, 15 — байдарка ба каноэгээр һэлюурдэлгэ, 20—далбагата спорт, 25—шаргаар һоляжоролгын спорт, 47—туризм, 48—шатар.

«36-һаа 5-ень тааха». 4-бокс, 19 — саныг урилдаан, 24 — гарай бүмбэгэ, 29—стендовэ буудалга, 31—фехтовани.

(ТАСС).

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

Спортлотонуудай июлиин 9-дэ үнгэргэгдэһэн 28-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-һөө 6-ень тааха спортлото»: 488.746 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (16 карточка) таагшад — 2.038 түхэриг, дүрбэн номер (941 карточка) тааһан хүнүүд — 46 түхэриг, гурбан номер (17685 карточка) таагшад 4 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 3.020611 билет ороо. Табан номер (11 карточка) тааһан хүнүүд — 10.000 түхэриг, дүрбэн номер (1898 карточка) таагшад — 150 түхэриг, гурбан номер (63843 карточка) тааһан хүнүүд 8 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 28-дахи тиражай шүүбэринүүд июлиин 20-һоо августын 20 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Үндэр һу һаам түйлаха хаһа» — түрүү бэшэг. «Фермэ бүхэндэ—бардам хүрэхэ тэжээл» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Сагаан алтаяа» сэбэрээр абая!» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Мүрысөөшэ областьнуудай социалис мүрысөөнэй январь — июнь һарануудай дүнгүүд. Гусиноозерскын ГРЭС-эй барилга дээрэ.

Хоёрдохи хуудаһанда. Мал ажал — онсо шухала һалбари. «Хамтын подряд—фермэ дээрэ» — С. Убеевэй статья. «Ажал хэрэгүүд — эрхим дурасхаал» — редакцида ерэһэн бэшэгүүдэй шэнжэлэл. «Эдэбхитэйгээр хүгжөөхэ, һайн шанартайгаар бариха, аша үрэтэйгөөр ашаглаха»—тогтоол. «Ажал амаралта хоёрые элсүүлэн» — А. Коршуновагай корреспонденци. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда. В. В. Маяковскиин түрэһөөр 90 жэлэй ойдо. «Маяковскиин шог ёгто драматурги» — АПН-эй материал.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хэн, хаана һурахаяа ороход?» Мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

ВТОРНИК, 19

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Спортын һонин. 10.10 — Концерт. 10.40 — Баримтата фильмүүдэй программа. 11.40 — «Условие: будка для собаки» —телевизионно богони хэмжээнэй уран һайханай фильм (ЧССР). 12.25 — Шэнэ һонин. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — «80-дахи онуудай коммунистнууд» — баримтата фильмүүд. 15.45 — Л. Б. Бетховен. «Си-бемоль-мажор»— оркестртэй хамта фортепиано дээрэ наадагдаха хоёрдохи концерт. 17.25 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ».

Улаан-Үдэ. 17.55 — «Саяан» — хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга. 18.25 — «Байгал» (буряадаар). 18.55— «Социологууд ямар шэнжэлгэнүүдые хэнэб?».

Москва. 19.30 — «Енисейский нектар» — телевизионно баримтата фильм. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.50 — «Хүн ба хуули». СССР-эй юстициин министр В. И. Теребилов үгэ хэлэхэ. 20.35 — Арадай аман зохёол. 21.05 — Маяковский бидэнэртэй хамта. 22.00 — «Время». 22.35 — Спортын һонин: 1. СССР-эй арадуудай спартакиада. Уран һайханай гимнастика. 2. Спартакиадын мүрысөөнүүд». 23.10 — Зелена Гурада (ПНР) болоһон совет дуунай һайндэр. 00.25 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — «Прогноз на завтра» — телевизионно баримтата фильм. 9.45 — «К кому залетел певчий кенар?» — телевизионно уран һайханай фильм. 11.20 — Француз хэлэн. 11.50 — Ургаса хуряалга тухай. 12.35— «Спортын һонин. 12.55 —«Судьба барабанщика» — телевизионно гурбан серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери). 14.00 — Байгаали һонирхолтой даа. Шумуулнууд юумэ ойлгодог гээшэ гү? 14.25 — «Багшада — хүгжэмэй хэшээл». 7-дохи класста Д. Б. Кабалевскиин түгэсхэлэй хэшээл. 15.20 — Залуушуулай адресууд. 16.20 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.25 — «Бешеные деньги — уран һайханай фильм.

Москва. 17.55 — Горизонт. 18.55 — «Никарагуа: Эрхэ сүлөөгэй дуунууд». Арадай революциин илалтын үдэртэ».

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Голоса Бурятии» — фильм-концерт. 20.15 — «Эртэ урдын газарай шэнэ түхэл шэнжэ» — киноочерк. 20.25 —Номой шэнжэлэл. 20.50 — Соносхолнууд.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Шэдитэ экран». 21.15 — Уласхоорондын һонин. 22.00 — «Время». 22.35 — «Человек, которого я люблю» — уран һайханай фильм. 00.05 —Футболоор СССР-эй чемпионат. «Спартак» — «Динамо» (М).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54—54, зам редактора—2-68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-54-05, пропаганды 2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58 культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие—2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография ... ственного комитета Бурятской ... делам издательств полиграфии ... ной торговли. г. Улан-Удэ, ул. ... Н-01592. Заказ № 165. Инде...